

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

ÖZEL EĞİTİMDE
SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİ

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ÖZEL EĞİTİMDE SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİ	3
1.1. Serbest Zaman Etkinliklerinin Tanımı ve Önemi	3
1.2. Özel Eğitimde Serbest Zaman Etkinliklerinin Yeri ve Önemi.....	5
1.3. Özel Eğitimde Serbest Zaman Etkinliklerinin Çocuğa Olan Etkileri	5
1.3.1. İlgi Köşelerinin Çocuğa Olan Etkileri.....	5
1.3.2. Sanat Etkinliklerinin Çocuğa Olan Etkileri.....	7
1.4. Serbest Zaman Etkinliklerinin Çeşitleri	9
1.4.1. İlgi Köşeleri.....	9
1.5. Sanat Etkinlikleri.....	31
1.5.1. Sanat Etkinliklerinin Çeşitleri	33
UYGULAMA FAALİYETİ.....	59
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	61
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	62
2. SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİNİ HAZIRLAMA	63
2.1. Serbest Zaman Etkinliklerinin Planlanıp Uygulamasında ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilecek Noktalar	63
2.1.1. İlgi Köşelerinin Planlanıp Uygulanmasında ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilecek Noktalar	63
2.1.2. Serbest Zaman Etkinliklerinin Özelliklerine Uygun Araç-Gereç Hazırlama	72
2.1.3. Görme Engelliler İçin (Kör Ve İleri Derecede Görme Engeli Olanlar İçin) Eğitici Araç-Gereç Örnekleri	73
UYGULAMA FAALİYETİ.....	80
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	82
MODÜL DEĞERLENDİRME	83
CEVAP ANAHTARLARI.....	86
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	88
KAYNAKÇA	89

AÇIKLAMALAR

KOD	141EO0029
ALAN	Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken Çocuklukta Öğretmen Yardımcılığı
MODÜLÜN ADI	Serbest Zaman Etkinlikleri
MODÜLÜN TANIMI	Özel eğitimde serbest zaman etkinliklerine yönelik bilgi ve becerileri kazandırmaya yönelik öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖNKOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Özel eğitimde serbest zaman etkinliklerini hazırlamak
MODÜLÜN AMACI	<p>Genel Amaç:</p> <p>Bu modül ile uygun ortam sağlandığında özel eğitimde serbest zaman etkinliklerini tanıyabileceksiniz.</p> <p>Amaçlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uygun ortam sağlandığında serbest zaman etkinliklerini seçebileceksiniz. 2. Uygun ortam sağlandığında Serbest zaman etkinliklerini hazırlayabilecek/uygulayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	<p>Ortam: Sınıf, Özel Eğitim Kurumları, Erken Çocukluk Eğitim Kurumları, Rehberlik Araştırma Merkezleri, Özel ve Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan eğitim odaları, görme engelliler okulu, işitme engelliler okulu, zihinsel engellilere yönelik merkez eğitim uygulama okulu ve iş eğitim merkezleri.</p> <p>Donanım: Kaynak kitaplar, Bilgisayar, Projeksiyon, Fotoğraflar, Afiş, Broşür, Dergiler, Uyarıcı pano, Tepegöz, Asetat, CD, VCD, Bilgisayar donanımları, DVD, televizyon, Legolar, Yap-Bozlar, çeşitli kavram geliştirici eğitici oyuncaklar, eğitici kitaplar, zeka geliştiren oyunlar...</p>
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	<p>Modülde yer alan her bir öğrenme faaliyetinden sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek kendinizi değerlendirebileceksiniz.</p> <p>Öğretmen tarafından modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirmek amacıyla çeşitli ölçme araçları uygulanacaktır.</p>

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci;

Serbest zaman etkinlikleri özel eğitime ihtiyacı olan veya olmayan bütün çocukların gelişiminde önemli yeri olan bir etkinliktir. Serbest zaman etkinliklerinde yapılan çalışmalar çocukların sosyal, duygusal, zihinsel, Psikomotor alanlarda gelişimlerini destekledikleri gibi yaratıcılıklarının ve hayal gücünün gelişiminde de çok önemli yararları vardır.

Serbest zaman etkinlikleri özel eğitime ihtiyacı olan çocukların erken teşhisinde, engel alanının gelişiminin desteklenmesinde ve potansiyelini en üst seviyede ortaya koyabilmesine yardımcı olan bir etkinliktir. Sizlerde bu bilgiler doğrultusunda hazırladığımız serbest zaman etkinlikleri ile çocukların gelişimlerini destekleyerek özür grubuna uygun amaç ve kazanımlarının gerçekleşmesine yardımcı olacaksınız.

Bu modülde edindiğiniz bilgi ve becerilerle; özel eğitimde serbest zaman etkinliklerini tanıyarak seçebileceksiniz ayrıca bu etkinlikleri özür grubuna göre planlayıp, hazırlayabilecek ve çocuklara uygulama becerisi elde edeceksiniz. Özel eğitimde özür türüne göre serbest zaman etkinlikleri ile ilgili verilen örnek etkinlik ve araç-gereç rehberliğinde, sizde yaratıcılığınızı kullanarak uygun etkinlik hazırlayıp uygulayabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazanacaksınız

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında özel eğitimde serbest zaman etkinliklerini seçebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, bu faaliyette öncelikle yapmamız gereken araştırmalar şunlardır;

- Çeşitli ortamlarda serbest zaman etkinliklerini gözleyiniz.
- Özel Eğitimde serbest zaman etkinliklerini inceleyiniz.
- Özel Eğitimde uygulanan serbest zaman etkinliklerinin çeşitlerini araştırınız.

“Çocuk etkinliğe can atar. Eğer ona etkinlik olanaklarını sağlarsak mutluluk veririz. Bu etkinlik faydalı olursa, onun etkinlik gereksinimi, kargaşalık yaratacağı yerde bir iş yaratmış olur.” **M.MONTESORRİE.**

1. ÖZEL EĞİTİMDE SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİ

1.1. Serbest Zaman Etkinliklerinin Tanımı ve Önemi

Serbest zaman etkinlikleri okul öncesi eğitim kurumları ve özel eğitim kurumlarında uygulanan program etkinliklerinin bir grubudur. Serbest zaman etkinlikleri; ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerinden oluşmaktadır.

İlgi Köşeleri;

- Evcilik
- Fen ve doğa
- Blok
- Kitap
- Kukla
- Müzik
- Eğitici oyuncak
- Geçici ilgi köşelerini içermektedir.

Sanat Etkinlikleri İse;

- Yoğurma maddeleri
- Kâğıt çalışmaları
- Boya çalışmaları
- Artık malzemelerin değerlendirilmesiyle yapılan çalışmalarıdır.

Bu etkinliklere programda ayıran süre engelin türüne, çocukların gelişim seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına göre değişir. Serbestlik kesinlikle çocukların başıboş olmaları değildir. Aksine onların engel türü ve bireysel özellikleri dikkate alınarak çok iyi planlaması ve öğretmenin çok iyi rehberlik etmesi gerekir. Çocuklar bu etkinliklere tek başlarına ya da grup olarak katılabilirler.

Serbest zaman etkinlikleri çocuğun yaratıcılığını geliştirme, kendisini ifade etmesini sağlama, sorumluluk alma, paylaşma, yardımlaşma, işbirliği, başladığı işi bitirme konusunda kararlı olma, problem çözme, el-göz koordinasyonu geliştirme, dokunma duyusunu geliştirme, kas becerilerini geliştirme açısından önemlidir.

Eğitimci programdaki amaçlar doğrultusunda o gün ne gibi düzenlemeler yapabileceğini önceden planlamalıdır. Ortamın nasıl hazırlanacağını, hangi etkinlikler için ne gibi malzemeler kullanılacağını planlama aşamasında belirlemelidir. Eğitimcinin çocuklara sunacağı etkinliklerin, onların gelişim düzeyine uygunluğuna dikkat etmesi çok önemlidir. Çocuğun engel türüne, gelişim düzeyine, yaşına uygun olmayan bir etkinliğe katılmaya zorlanması, başarılı olamayacağı için onun güvenini olumsuz yönde etkiler. Başarısızlık endişesi ile çocuk pek çok etkinliğe katılmak istemeyebilir. Örneğin sürekli evcilik köşesinde veya yoğurma maddesi ile çalışan çocuklar olabilir. Bu nedenle etkinliklerde çocuğun düzeyine uygun en basit çalışmalardan başlayarak daha ileri çalışmalara geçilmelidir. Etkinlikler değişik orijinal malzemelerle desteklenmelidir. Çocuklar başarılı olabilecekleri konusunda yüreklendirilmelidir. Öğretmen ağır derecede zihinsel engelliler ve otistik çocuklar dışındaki, diğer engel grubundaki çocuklara serbest zaman etkinliklerinde serbest bırakmalı çok fazla müdahale etmemelidir. Çocuklar bu çalışmalarda kendi özgün düşüncelerini kullanabilmeli ve çalışmayı tamamlamalıdır. Öğretmen iyi bir gözlemci olmalı ve onların bir ihtiyacı olduğunda rehberlik etmelidir. Etkinlikler sırasında araç-gereçleri nasıl kullanacaklarını göstermelidir. Örneğin, makas tutma ve kullanma, boya fırçalarını kullanma vb. etkinliklerde çocuklar bu araçları, hangi amaçla ve nasıl kullanacaklarını öğrendikten sonra bağımsız çalışmaya daha kolay geçerler. Sürekli öğretmenin direktifleri ile çalışan çocuklar yaratıcılıklarını ortaya koyamayacakları gibi kendi kararlarını vermede zorlanırlar. Çocuğa bağımsız çalışma alışkanlığının verilmesi çok önemlidir.

Öğretmen eğitim ortamını düzenleyen, rehberlik eden, ihtiyaçları çok iyi görebilen, yeniliğin gerekliliğine inanan bir kişi olmalıdır.

Yeni bir çalışma yılına başlamadan, öğretmen sınıfındaki ilgi köşelerini gözden geçirmeli ve gerekli düzenlemeleri yapmalıdır. Elişi etkinlikleri ile ilgili malzemenin el altında bulundurulması da önemlidir. Büyük ve kalın boya fırçaları, çeşitli kâğıtlar, boyalar, makaslar, yapıştırıcı ve çeşitli artık malzemeler çocukların kullanımına hazır hale getirilmelidir.

Serbest zaman etkinliklerinin sonunda çocukların ortaya çıkardıkları çalışmalar, çocuğun adı-soyadı, tarih ve gerekiyorsa çalışmayla ilgili küçük açıklamalar not edilerek sergilenmeli, daha sonra bu çalışmalar çocuklarla birlikte değerlendirilmelidir. Öğretmen bu çalışmalarını dosyalayarak saklamalıdır. Çocukların gelişim raporlarının yazılmasında, diğer etkinliklerde olduğu gibi serbest zaman etkinlikleri sırasındaki gözlemleri de öğretmen açısından önemli yer tutmaktadır.

1.2. Özel Eğitimde Serbest Zaman Etkinliklerinin Yeri ve Önemi

Özel eğitim, bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal yönden engelli ve üstün özellikleri sebebiyle eğitim ve öğretim çalışmalarını gerçekleştirmek için normal çocukların eğitimine ek olarak bir takım özel hizmet ve önlemleri gerektiren, özel eğitime muhtaç çocukların eğitimine denir.

Özel eğitime muhtaç, çocukların eğitimi için, özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programı, bu çocukların özür gruplarına ve özelliklerine uygun eğitim ortamı hazırlanması esastır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların gelişiminde ve eğitimlerinde serbest zaman etkinliklerinin çok önemli yeri vardır. Bu çocukların engelinin durumuna göre, bireysel gelişim özellikleri dikkate alınarak, serbest zaman etkinliklerinin titizlikle çok iyi planlanıp, uygulanması gerekmektedir.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar serbest zaman etkinlikleri ile iletişim kurarak, sosyal becerilerini geliştirmektedirler. Paylaşmayı, yardımlaşmayı, problem çözmeyi, sorumluluk almayı öğrenirler. Ayrıca kavram ve zihinsel gelişimlerinin yanı sıra Psikomotor gelişimlerinde de önemli yeri vardır. Bunların yanı sıra serbest zaman etkinlikleri çocukların yaratıcılıklarını geliştirip ortaya çıkmasına zemin hazırlar ve duygusal yönden rahatlayıp, deşarj olmasını ve kendini ifade etmesini sağlayan önemli bir etkinliktir.

Serbest zaman etkinlikleri özel eğitime ihtiyacı olan veya olmayan bütün çocukları hayata hazırlayan bir etkinliktir.

1.3. Özel Eğitimde Serbest Zaman Etkinliklerinin Çocuğa Olan Etkileri

1.3.1. İlgi Köşelerinin Çocuğa Olan Etkileri

Okul öncesi dönemde çocukların öğrenme ihtiyaçları çok kuvvetlidir. Bu nedenle her şeyi merak ederler. Öğrenmek isterler ve pek çok yeni konuya ilgi duyarlar. Çocuklar ihtiyaçlarını, ilgilerini duyurabildikleri sürece rahatlar, mutlu olurlar ve yeni olumlu davranışlara yönelirler. Çocuğun gelişiminde ve eğitiminde tespit edilen amaçlara yönelik davranışların kazanılması uyarıcıların ihtiyaçlara cevap vermesine bağlıdır. Bunun içinde oyun odasının zengin araç-gereç ve materyalle donatılmış olması gerekir. Çocuklar ancak iyi düzenlenmiş bir uyarıcı ortamda, engel türüne göre, ilgilerine ve ihtiyaçlarına göre çeşitli

faaliyetlere yönelebilir, yaratıcı güçlerini kullanarak gelişebilirler.

Çocukların gelişmesi, geleceğe hazırlanması ilgi köşelerinin ortak amaçlarındandır. Hizmet ettiği amaçlar birbirinden farklı olmakla beraber hemen her köşe çocuğun tüm alanlarına yardımcı olur.

İlgi Köşelerinin Çocuğa Olan Etkilerini Şu Şekilde Sıralanabilir

- Çocuğun hayal gücünü geliştirir.
- Yaratıcılığını geliştirir ve ortaya çıkmasını sağlar.
- Paylaşma, yardımlaşma, kurallara uyma gibi pek çok sosyal davranış kazandırarak, sosyalleşmesini sağlar.
- Arkadaşlarıyla iletişim kurmasını sağlar.
- Dil gelişimini destekleyerek, başkalarını anlama ve kendilerini başkalarına anlatma yetenekleri artar.
- İç dünyalarında yaşadıkları mutluluk, öfke, korku, kızgınlık gibi olgularını ve hayallerini yansıtarak rahatlamalarını sağlar.
- Cinsel kimliğini kazanarak, gelecekte üstlenecekleri rolleri tanır.
- Toplumsal kuralları öğrenir.
- Kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırır.
- Çocuğun eğlenerek, hoş vakit geçirmesini sağlar.
- Çocuklar deneme-yanılma yaparak, objeleri inceleme ve araştırmayı öğrenirler. Böylece olaylar arasında neden-sonuç ilişkilerini kurma ve problem çözme becerileri gelişir.
- Sayı, renk, şekil, genişlik, uzunluk-kısalık, büyük-küçük, ağır-hafif gibi kavramların gelişmesini destekler. Zihin gelişimine yardımcı olur.
- Çocuğun kendine güven duymasını sağlar. Farklı ve özgün ürünler yapmaya teşvik eder.
- Büyük ve küçük kas becerilerinin gelişimini sağlar.
- Tertip ve düzen alışkanlığı kazandırarak sorumluluk duygusunu geliştirir.
- Olaylar arasında ilişki kurmayı öğrenir.
- Kendini ve çevresini algılama imkânı sağlar.
- Deneyerek ve yaşayarak öğrenme imkânı tanır.
- Gözlem ve deney yetenekleri gelişir.
- Çocukların dikkat süresini ve yoğunluğunu geliştirmelerini sağlar.
- Araştırma, karşılaştırma, ilişki kurma, benzer ya da farklılıkları bulma gibi yeteneklerin gelişmesine yardımcı olur.
- Görme engelli çocuklar için oldukça önemli olan alan kavramının gelişmesine ve bağımsız hareket becerisi kazanmasına yardımcı olur.
- Görme engelli çocukların işitme ve dokunma duyularını kullanmasını ve böylece gelişimini destekler.
- Zihinsel engelli çocuklarda bilişsel becerilerinin yanı sıra duygusal, sosyal, dil ve psikomotor gelişimlerine yardımcı olur.
- İşitme engelli çocuklarda yaşıtları ile aynı ortamda bulunarak gözlem yoluyla öğrenmelerini sağlar. Dili kullanmaya özendirir.
- Konuşma geriliği olan çocuklarda dil becerilerinin gelişimini destekler.

- Otistik çocuklarda taklit etme, sıra alma, oyuncakla amacına uygun oynama, sembolik oyun becerilerinin gelişimine yardımcı olur.
- El-göz koordinasyonu sağlar.
- Eğitime yeni başlayan engelli çocuğun kaygılarını ortadan kaldırabilir.
- Görme engelli çocuklarda kulak-el işbirliğini geliştirir.

1.3.2. Sanat Etkinliklerinin Çocuğa Olan Etkileri

Sanat etkinlikleri çocuklarda estetik duyarlılığı ve yaratıcılığını geliştirmeyi hedefleyerek, bütün alanlarının gelişimlerini destekleyen etkinliklerdir.

Bu nedenle çocuklarda rahat çalışabilecekleri bir ortam, gelişim düzeyi, bireysel ayrıcalıkları ve engel türüne uygun araç-gereçler verilmelidir.

Sanat etkinlikleri sırasında çocukların çalışmalarına müdahale edilmesi (örnek verme, çizgileri düzeltme, aynısını taklit etmesini isteme gibi) onların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini, bağımsızlık duygularını ve özgüvenlerinin gelişimini engeller.

Sanat Etkinlikleri Engelli Olsun veya Olmasın Bütün Çocuklarda;

➤ **Yaratıcı Düşünceyi Geliştirir**

Yaratıcılık yaşanmış tecrübelerin yeni bir şey yaratmak için kullanılmasıdır. Çocuğun kendiliğinden ilk defa mavi ve sarı boyayı karıştırarak yeşil elde etmesi gibi. Ancak sanat etkinlikleri özgür bir ortamda uygulandığı zaman çocuğun yaratıcı olmasının koşulları hazırlanmış olur. Ayrıca, çalışmalar sırasında ortaya çıkan problemler önerdiği çözüm yerine çocuklar tarafından çeşitli yollar denenerek çözümlenmelidir. Böylece çocuğun bireyselliğine ve kişiliğine saygı gösterilerek uygulanan sanat etkinlikleri yaratıcı düşünceyi geliştirdiği gibi çocuğun hayatını da zenginleştirecektir.

➤ **Kendini İfade Etmesini Kolaylaştırıcı ve Duygusal Rahatlamayı Sağlar**

Çocuklar kendilerini sözle kolay ifade edemezler. Sanat etkinlikleri çocuklara kendilerini, korkularını, sevinçlerini anlatmaları için etkili bir yol sunar. Küçük çocuklarda semboller sık sık sözcüklerin yerini alır. Bunun için öğretmen tüm sanat materyallerini çocukların kolayca ulaşabilecekleri bir yerde buldurmasına özen göstermelidir. Örneğin, öfke ya da korku gibi negatif duyguları olan çocuğa kısa bir süre boya çalışması yapmasına olanak sağlanırsa bu duygulardan arındığı gözlenir. Böylece çocukların duyguları yaratıcı kanallara yönlendirilerek, kendilerine ve başkalarına zarar vermeleri önlenir. Birçok yetişkinin taşıdığı duygusal yüklerden kurtulmanın yollarını erken yaşlarda öğrenmiş olur.

➤ **Kendilerini Tanımalarına ve Özgüvenlerinin Gelişimine Yardım Eder**

Çocuklar sanat etkinlikleri sırasında konu ya da materyal seçerken kendi düşüncelerini ve ilgilerini ortaya koyarlar. Örneğin, her çocuk suluboyayı iyi kullanamaz. Pastel boyayı daha rahat kullanabilir. Her çocuğun farklı özellikleri vardır. Bunun için öğretmen sanat

etkinliklerini olabildiğince geniş tutarak, çocukların sahip oldukları özellikleri kendi kendine keşfetmesini sağlayacak ortamlar oluşturmaktır. Böylece kendini tanıma, anlama, kabul etme ve kendine güvenme onların duygusal dengelerini korumalarına da yardımcı olur.

➤ **Estetik Duyarlılık Kazandırır**

Sanat etkinlikleri çocuklara yaşadıkları ortamın birçok zenginlikler barındırdığını algılamalarına ve daha önce fark etmedikleri güzellikleri görmelerine yardım eder. Böylece çevrelerindeki güzellikleri görebilen duyarlı ve mutlu insanlar olurlar.

➤ **Çocukların Zihinsel Tasarım Yapabilmelerini Kolaylaştırır**

Konu ile ilgili hayalde canlandırma veya zihinde fotoğraf yaratma yaratıcı olabilmenin bir koşuludur. Herhangi bir konuda zihinsel tasarım yapabilme çocukların sağlıklı düşünen davranışlarının sonucunu görebilen yetişkinler olmasını sağlar. Ayrıca problemin çözüm yollarını tahmin edebilme, birçok hayal kırıklığını da önler.

➤ **Problem Çözme Yeteneğini Geliştirir**

Çocuklar resim yaparken, yoğurma maddelerini veya diğer sanat etkinliklerini çalışırken materyal ya da araç seçiminde sayısız karar verme durumlarıyla karşı karşıya gelirler. Böylece problemlere çeşitli çözümlerden hangisinin uygun olduğunu düşünme ve karar verebilme yeteneği gelişir.

➤ **Başkalarını Anlama ve Hoşgörü Geliştirmeye Yardım Eder**

Sanat etkinlikleri çocukların kendilerini anlamaları için etkili bir yol olduğu gibi, diğer çocukların yaptıkları çalışmaları görerek, değişik düşüncelerin ve tarzların alabileceğini anlamalarına yardım eder. Çocuklara değişik insanların düşünce ve duygularının farklı olabileceği, bir tek “Doğru Yol” olmadığı düşüncesini aşılır. Böylece diğer insanları anlamayı ve saygılı olmayı öğrenir.

➤ **İyi Çalışma Alışkanlıklar ve Sorumluluk Duygusu Geliştirir**

Çocuğun başladığı bir işi tamamlaması, bir düzen içinde çalışması, materyal ve araçları kullanma titizliği onu ilerideki okul yaşantısında olumlu yönde etkileyecektir.

➤ **Öğretmene Çocukları Anlama ve Yardım Edebilme Fırsatı Sağlar**

Çocukların sanat etkinlikleri sırasında gözlenmesi öğretmene çocukları tanıma ve anlama açısından önemli ipuçları verir. Çocukların çalışmalarının yapıldığı gücün tarihi atılarak saklanması ve değerlendirilmesi onların gelişimlerini izlemeye yardımcı olur.

➤ **Çocukların Mutlu Olmalarında Önemli Rol Oynar**

Sanat etkinlikleri çocuğun içinden geldiği gibi yapıldığı zamanlarda neşe verir. Bu etkinlikler sırasında gerginliklerden ve problemlerinden kurtulan çocuklar güzellikleri ve bir

şey yaratmanın sevincini yaşayabilirler. Böylece birçok şeyi keşfeden, güzel duygular yaşayan çocuklar daha yaratıcı ve daha mutlu olurlar.

Sanat Etkinlikleri Yukarıda Açıklanan Yararlarının Yanı Sıra;

- Gelişim geriliği gösteren ve zeka düzeyi normalin altında olan çocukların resim örneklerinden düzeyini anlayabilmek açısından öğretmene ipuçları verir.
- Görme engelli çocuklar sanat etkinliklerinde dikkatlerini yoğunlaştırarak dokunma, hissetme ve bu yolla algılama duyularının gelişimine yardımcı olmaktadır.
- Sanat etkinlikleri duygusal ve davranış bozukluğu olan uyumsuz çocukların deşarj olup, rahatlamalarına yardımcı olur.
- Az görenlerde el-göz işbirliğini, körlerde ise kulak-el işbirliğinin gelişimini destekler.

Ayrıca;

- Sanat etkinliklerinin en önemli faktörlerinden biri olan resim çalışmaları çocukların zihinsel gelişimi hakkında bilgi verir. Şöyle ki;

Çocukların yaptıkları resimler, zihinsel gelişimin bir göstergesi olmaktadır. Çünkü zekâ ve motor gelişime göre resimde de belirgin bir ilerleme söz konusudur. Bu gelişim çocuğun algı, dikkat, büyük ve küçük kas gelişimi, el-göz koordinasyonu gibi bir takım zihinsel-motor işlevlerinin gelişimi anlamına gelir.

Karalama ile resim etkinliğine başlayan çocuktan ilerleyen yaşlarında daha anlamlı ve ayrıntılı figürler beklenir. Bu figürlerin görülmemesi çocuğun kendi yaşı düzeyinin altındaki bir etkinliği sürdürmesi anlamını taşır. Resim etkinliğinde bir üst aşamaya geçemeyen çocuk, büyük ihtimalle kendi yaş düzeyindeki psiko-sosyal olgunluğa da sahip olmayacak ve akranlarının gerçekleştirdikleri bazı etkinlikleri başaramayacaktır.

Zekâ düzeyi düşük olan bir çocuk resim yaparken normal olan bir çocuğun aklına gelebilecek olan ağız, saç, ayak gibi öğeleri ihmal eder. Çoğunlukla var olan mekâna vücudun sadece bir organını sığdırabilir. Bu durum bir beceri eksikliğinden çok bir gelişim sorunu olarak değerlendirilebilir.

1.4. Serbest Zaman Etkinliklerinin Çeşitleri

Serbest zaman etkinlikleri ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerinden oluşmaktadır.

1.4.1. İlgi Köşeleri

Okul öncesi eğitim kurumları ve özel eğitim kurumlarında ilgi köşeleri, Atatürk köşesi, evcilik, blok, kitap, fen ve doğa, kukla, eğitici oyuncaklar, müzik, kostüm ve aksesuar köşeleri ile amaçlar ve kazanımlar doğrultusunda düzenlenen geçici ilgi köşeleridir.

Eğitimci ilgi köşelerinin tamamına aynı anda yer vermelidir. Ancak sınıfın küçük olması ve çocuk sayısının kalabalık olması durumunda, ilgi köşelerine dönüşümlü olarak yer verilebilir. Eğitimci hangi ilgi köşesine ne zaman yer vereceğine seçtiği amaç ve kazanımlarını dikkate alarak karar verebilir. Bununla birlikte öğretmen çocukların ilgilerini artırabilmek için zaman zaman ilgi köşelerinin yerlerini değiştirebilir. Köşelerdeki araç gereçleri gözden geçirerek, gerektiğinde yenilerini ilave edebilir. Atatürk köşesi okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliğine göre düzenlenmeli çocuklarla birlikte güncelleştirilmelidir.

1.4.1.1. Evcilik Köşesi

Çocukların ev, aile ve sosyal yaşamdaki olayları oyunlarında canlandırdıkları, genelde en fazla hoşlandıkları köşelerden biridir. Çocuklar burada çevrelerinde gördükleri yetişkin rollerini canlandırır onlar gibi davranırlar. Bu oyunlar onları ilerideki yetişkin rollerine hazırlamaktadır. Çocuklar bu oyunlarında hayal güçlerini özgürce kullanırlar. Duygularını dile getirirler. Çocuklar çeşitli rolleri canlandırırken bazen anne-baba, çocuk, bazen öğretmen, doktor, hemşire olurlar. Kız çocuk anne olur bebeğine bakar, yemek pişirir, bulaşık, çamaşır yıkar, misafir ağırlar, erkek çocuk aile içi sorumlulukları paylaşır. Böylelikle kendisini başkasının yerine koyar. Onun duygularını paylaşır, onun düşündüğü gibi düşünür. Yetişkin davranışları ile özdeşim yapar. Ayrıca sosyal davranışların kazanılması kolaylaşır. Paylaşmayı yardımlaşmayı öğrenir.

Çocuklar evcilik köşesinde oynarken arkadaşları ile iletişim kurar. Kelime hazineleri gelişir, dil gelişimine yardım eder.

Çocuklar oynarken çoğu kez aile içi ilişkilerini, özlemlerini, sıkıntılarını da dile getirirler. Öğretmenin iyi bir gözlemci olması çocuk ve aile ilişkileri hakkında ona pek çok ipucu verebilir.

Evcilik Köşesinin Sağladığı Yararlar Şöyle Sıralanabilir

- Dil gelişimine yardımcı olur.
- Paylaşmayı, yardımlaşmayı, başkaları hakkında saygılı olmayı öğrenir.
- Gelecekte üstlenecekleri rolleri tanır.
- Aldığı görevi yerine getirmeyi öğrenir, sorumluluk duygusu gelişir.
- Cinsel kimliğini kazanır.
- Toplumsal kuralları öğrenir.
- Duygusal yönden rahatlar.
- Sosyal gelişimini sağlar.
- Yaratıcılığı gelişir.
- Hayal gücü gelişir.

Evcilik köşesinin amaçlarına ulaşabilmesi için çok sayıda materyalle donatılması gerekir. Burada kullanılacak materyaller gerçek yaşamdakilerin küçük modelleri olmalıdır. Küçük dolaplar, sandalyeler, masa, bebekler, yastıklar, yatak, yorgan, kesici olmayan kırılmaz mutfak araçları, ütü ve ütü masası, temizlik araçları gibi araçlar yeterli sayıda bulundurulmalıdır. Ayrıca çocuklara göre yapılmış, divan ya da koltuklar yer almalıdır.

Üzerlerine çocukların sevebileceği renkli ve desenli kumaşlar geçirilebilir.

Evcilik köşesinde bulundurulacak dolgu bebekler, yastıklar ve dolgu hayvan oyuncaklardan çocuklar çok hoşlanır. Bunlarla oynamaktan büyük haz ve mutluluk duyar. Bu dolgu oyuncakların çocukların rahatlıkla kucağına alıp, taşıyıp, hissedebileceği büyüklükte olmasına dikkat edilmelidir.

Öğretmen köşede oynayan çocukları rahatsız etmeden onları gözlemeli, zaman zaman kendisinde rol alarak oyuna katılmalıdır. Çocukların ev ve aile yaşamlarında problemi varsa çocuğa yardım edebilmesi açısından böyle bir katılım yararlı olabilir.

Evcilik köşesinde oynadıktan sonra temiz ve düzenli duruma getirilmesi, oyuncakların bu köşede bulunan ve çocukların boylarına göre hazırlanmış olan dolaplara yerleştirilmesi sağlanmalı böylece dağıttığını toplama alışkanlığı kazandırılmış sorumluluk duygusunun gelişimine katkıda bulunmuş olacaktır.

Resim 1.1: Evcilik köşesi çocukların ev, aile ve sosyal yaşamdaki olayları oyunlarında canlandırdıkları köşedir.

1.4.1.2. Blok Köşesi

İlgi köşelerinden bir diğeri de blok köşesidir. Bloklarla oynama çocukların hayal güçlerini kullanarak yaratıcılıklarının gelişmesinde önemli rol oynar. Bu köşedeki oyunlar çocukların büyük ve küçük kas gelişimine de yardım eder. Grupla oynama, yardımlaşma, bloklardan yaptıkları ürünün içinde canlandırdığı roller sosyal gelişimine etkisi yönünden yararlıdır. Ortaya çıkan ürünler çocuğun güven duygusunun artmasına ve farklı ürünler yapma isteğinin oluşmasını sağlar. Bloklarla oynanan oyunlar, çocuğun problem çözme becerisini de geliştirir.

Blok köşesinde değişik boyutlarda bloklar bulundurulmalıdır. Bunlar bir araya geldiğinde bir bütün oluşturabilmelidir.

Blokların yanı sıra oyunu destekleyici tahta taşıt araçları, hayvan oyuncaklar, trafik

işaretleri, bozulup yapılabilen tahta veya plastik oyuncaklar ve çekmeli oyuncaklarda bulunabilir.

Blokların büyüklük ve ağırlıkları çocukların rahatlıkla taşıyabilecekleri ölçülerde olmalı, sayısının ise çocuk sayısı için yeterli olması önemlidir. Blokların üst üste konulduğunda kaymaması için parlak ve kaygan olmayan bir madde ile boyanmış olması gerekir.

Resim 1.2: Tahta bloklar

Resim 1.3: Plastik bloklar

Blok köşesinde bulunabilecek diğer bir blok grubu da ünite bloklarıdır. Ünite bloklar boyut olarak daha küçüktür, sert ahşap veya plastikten yapılmıştır. Parçalar şekil özelliği açısından çeşitlidir. Ancak bütünü oluşturması açısından da birbirini tamamlayıcıdır. Parça sayısı fazladır.

Blok köşesi oynanırken en fazla ses çıkaran köşedir. Aynı zamanda çocuklar geniş bir alanı kullanma ihtiyacı duyarlar. Bu nedenle blok köşesi oyun odasının rahatsız etmeyecek ve en geniş alanına düzenlenmelidir.

Blokların yerleştirileceği raflar çocukların boyuna uygun olmalıdır. Çocuklar rahatlıkla blokları buradan alabilmeli oyun bittiği zaman raflara yerleştirebilmelidir. Blokların toplanıp yerlerine konulması alışkanlık haline getirilmelidir. Böylece çocuklara tertip ve düzen alışkanlığı kazandırabilir.

Resim 1.4: Düzenli bir blok köşesi

Çocukların yaptıkları ürünler zaman zaman bu köşede sergilenecek güven duygusunun artırılmasına ve bu köşeye ilginin çekilmesine yardımcı olunabilir.

Resim 1.6: Blok köşesinde sergilenen orijinal bir ürün

Resim 1.5: Plastik bloklarla oluşturulmuş ilgi çekici bir ürün

Çocuklar bu köşede oynarken öğretmen gözlemci olmalı gerektiğinde rehberlik etmelidir. Tehlikeli bir durumun ortaya çıkmaması için çok dikkatli olmalıdır. Çocukları bloklarla oynarken çok sesli olmamaları ve üst üste koyarken yüksekliğin fazla olmaması konusunda uyarmalıdır. Aksi halde oyun sırasında doğal olarak çıkan ses diğer köşelerde ve masalarda çalışan çocukları olumsuz etkileyebilir ya da üst üste konulan içi boş kutu blokların çok yüksek olması tehlikeli durumlar oluşturabilir.

Resim 1.7: Tehlike oluşturabilecek bir ortam

1.4.1.3. Kitap Köşesi

Kitaplar henüz okuma-yazma bilmeyen çocukların eğitiminde önemli bir uyarıcı kaynaktır. Aynı zamanlarda yetişkinlerde olduğu gibi çocuklar içinde iyi bir arkadaştır. Çocuklar kitapları okuyamasalar bile sayfalarını karıştırmaktan, resimlerine bakmaktan büyük zevk duyarlar. Çocuklara kitabı sevdirmek ve okuma alışkanlığının temellerini oluşturmak için mutlaka kitap köşesi bulundurulmalıdır.

Yetişkinleri örnek alan, onların davranışları ile özdeşim yapan çocuklar zamanla kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurmaya, onların davranışlarını örnek almaya başlar. Hikâye kahramanlarının yaşadıkları olaylara sevinir veya üzülürler. Bu nedenle yetişkinler kazandırmak istedikleri davranışları hikâyedeki kahramanlarla çocuklara daha kolay verebilirler.

İyi niteliklere sahip olan kitaplar çocuklarda ilk sanat zevkinin aşılması okuma ilgisinin uyandırılması açısından önemlidir.

Kitapların Çocuklara Sağladığı Yararlar;

- Okuma alışkanlığı kazandırır.
- Hayal gücünü zenginleştirir.
- Dil gelişimine yardımcı olur.
- Eğlendirir.
- Kitap sevgisi aşılar.
- Olumlu davranışlar kazandırır.
- Kendini başkasının yerine koymayı öğrenir. Empati yeteneği gelişir.
- Görüş açısı genişler, dünyaya bakışı değişir.

Kitapların Bu Yararları Sağlayabilmesi İçin Birtakım Özelliklere Sahip Olması Gerekir.

- Çocuklara seçilecek kitapların yazıları az, resimleri fazla olmalıdır.

- Kitapların resimleri büyük, canlı renklere ve konuyu açıklayıcı nitelikte olmalıdır.
- Resimlemede kullanılan çizgiler yumuşak ve sevimli olmalı, gereksiz ayrıntılara yer verilmemiş olmalıdır.
- Kitapların kâğıtları kaliteli olmalı, kolayca yırtılmamalı, gözü yormaması için mat olmalıdır.
- Kitapta işlenen tema açık ve çocukların anlayabileceği şekilde verilmiş olmalı, olumlu sonuçlara gidilmiş olmalıdır.
- Çocuklar bu dönemde yakın çevreleri (aile, okul, hayvanlar, doğa gibi) ile ilgili konuları ele alan kitapları dinlemekten hoşlanırlar. Konu çeşitliliği ile çocuğun dünyasını zenginleştirecek kitaplar seçilmelidir.
- Kitaplarda çocukların hayal dünyasında canlandıramadığı ya da neden ve nasıl olduğunu cevaplayamayacağı olaylar olmamalıdır. Örneğin, sihirlerle, büyülerle ortaya çıkan olağanüstü olaylar vb. çocuğu korkutacak unsurlar olmamalıdır.
- Kitaptaki kahramanlar çocuklar için iyi bir model olmalıdır. Ancak bu modeller abartılmadan gerçekle bağdaşacak şekilde verilmiş olmalıdır.
- Kitaplarda kullanılan dil akıcı, sade ve Türkçenin doğru kullanıldığı bir dil olmalıdır.
- Az görenler için resimleri daha büyük kitaplar seçilmeli.
- Körler için ise kitap köşesinde konuşan kitaplar, hikâye ve masal kasetleri, teyp ve kulaklık bulundurulmalıdır.

Kitap köşesi sınıfın sessiz ve aydınlık bir köşesinde düzenlenmelidir. Burada kitapların konulacağı, çocukların boylarına uygun, raflar bulunmalıdır. Kitaplar bu raflara kapakları öne gelecek şekilde çeşitli boyutlarda yerleştirilmelidir. Zaman zaman kitaplar değiştirilmelidir.

Resim 1.8: Örnek bir kitap köşesi

Rafların bir bölümüne günlük programı destekleyecek kitaplar, diğer bölümlerine de eskimiş dergiler, gazeteler yerleştirilebilir. Çocuklar bunların sayfalarını inceleyerek resimlerini keserek kendilerine ait bir kitap hazırlayabilirler.

Çocukların bu köşede rahatça oturup kitaplara bakabilmesi için masa ve sandalye bulundurulmalıdır. Yere halı ve minder konarak çocukların yerde de kitaplara bakabilmesi sağlanmalıdır.

Resim 1.9: Kitap köşesi

Öğretmen bu köşedeki kitapların zarar görmemesi için gereken uyarıları yapmalı, zaman zaman onlarla beraber kitaplara bakarak bu zevkli dakikaları paylaşmalıdır.

1.4.1.4. Fen ve Doğa Köşesi

Fen ve doğa, insan yaşamı için çok önemlidir. Soluduğumuz havadan, içtiğimiz suya, sağlıklı yaşama ve çevreye kadar her şeyi fen eğitimi aracılığı ile öğreniriz.

Çocuklar sürekli çevreyle ilgili sorular sorarlar. Doğayı tanımaya ve öğrenmeye çalışırlar. Çocukların bu güçlü ilgi ve meraklarının değerlendirilmesi ancak sistemli bir fen ve doğa programıyla mümkün olabilir. Bu da çocukların yaş, ilgi, engelinin türü ve gelişim durumlarına uygun konuların seçilmesi, doğru tekniklerin kullanılması ve etkinliklerin planlanması ile gerçekleşebilir. Ayrıca çocuklar oyun yolu ile öğrenmekten büyük haz alırlar. Bu nedenle fen ve doğa etkinlikleri yapılırken oyunlardan yararlanılmalıdır.

Fen ve Doğa Köşesinde Yapılan Çalışmaların Çocuklara Sağladığı Yararlar

- Çocukların küçük yaşlardan itibaren çok yönlü düşünebilmelerini sağlar ve soru sormayı öğrenir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Merak duygularının ve yaratıcılıklarının gelişmesini sağlar.
- Yapararak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlar.
- Gözlem ve deney yeteneklerini geliştirir.
- Çocukların özgüvenleri gelişir.
- Yaşadığı çevreyi tanımaya ve araştırmaya yönlendirir.
- Temel bilgilerini artırır.
- Grup çalışması ile sosyal yanlarını geliştirir.
- Paylaşmayı, yardımlaşmayı, başkalarının hakkına saygılı olmayı öğrenir.
- Verilen görevi, aldığı sorumluluğu yerine getirmeyi öğrenir.
- Olaylar arasında ilişki kurmayı öğrenir.
- Kendi kendini denetlemeyi öğrenir.
- Belli bir obje ve uyarıcıya dikkatini toplamayı öğrenir.

- Kendini ve çevresini algılama imkânı bulur.
- Büyük ve küçük kaslarını kullanır.
- Bedensel koordinasyonu geliştirir.
- Fen-doğa etkinlikleri ile ilgili araçları kullanma becerisini kazanır.
- Neden-sonuç ilişkisi kurarak olay ve olayları tam olarak kavramalarını destekler.
- Yapabildiklerinin ve yapamadıklarının farkına varması için fırsatlar vererek olumlu bir benlik olgusu geliştirmelerine katkıda bulunur.
- Bilimsel ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkıda bulunur.
- Kendi bedenlerini tanımlarını sağlar.

Fen ve doğa köşesi sınıfın aydınlık bir yerinde düşünülmelidir. Araç-gereçlerin ilgi çekici ve yeterli sayıda olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca araç-gereçlerin yerleştirilebileceği, çocukların boyuna uygun ve açık rafları olan bir dolap ve deneylerin yapılabileceği masa bulundurulmalıdır.

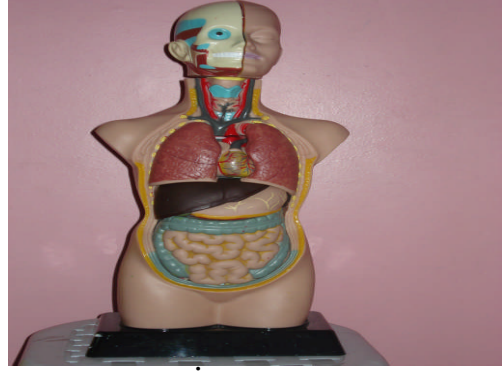
“Çocuk yeni bir planet keşfeden kozmonot gibidir. Tanımak ister.”

Fen ve Doğa Köşesinde Bulundurulacak Araç ve Gereçler

- Büyüteç
- Mıknatıs
- El feneri
- Termometre
- Pusula
- Çeşitli ölçü aletleri
- Yerküre
- Saat
- Resimler, grafikler ve modeller
- Taşlar ve deniz kabukları
- Cetvel
- Mikroskop
- Dürbün
- Akvaryum
- Çeşitli tohumlar ve bitkiler, yapraklar
- Prizmalar
- Kitaplar, ansiklopediler
- Plastik kova, kürek, tırmık
- Şişeler, kapaklar
- Sünger
- Saksılar
- Koleksiyonlar
- Hava grafiği
- Kumaşlar, tüyler
- Renk skalaları
- Ayna
- Huniler

Resim 1.10: Diş maketi

Resim 1.11: İnsan vücudu maketi

1.12: Videoskop

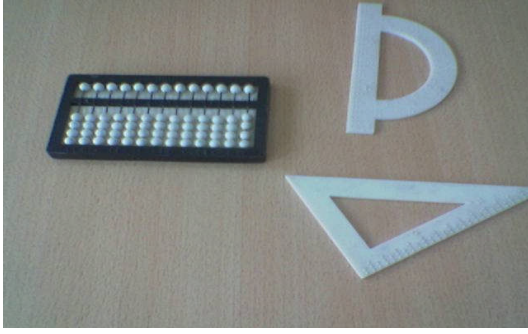

Resim 1.13: Mikroskop Resim

Resim 1.14: Dürbün

Görme engellilerin eğitiminde görme engelliler için hazırlanmış olan araç-gereçler bulundurulmalıdır. Örneğin, pusula, saat, cetvel ve ölçme kaplarının vb. üzerindeki sayılar, işaretler, Braille alfabeti ile hazırlanmıştır. Görme engelliler için fen-doğa köşesinde bulundurulacak grafikler, panolar, resimlerdeki figürler çocukların dokunarak anlayabilmesi için kabartma şeklinde hazırlanmış olmalıdır.

Resim 1.15: Abaküs ve cetvel çeşitleri

Resim 1.16: Termometre

Görme engelliler için hazırlanan araç gereçlerin üzerindeki sayılar, yazılar, işaretler Braille alfabesi ile hazırlanmış olmalıdır.

Fen ve doğa köşesinde pazen bir tahta bulundurulmalıdır. Bazı olayların oluş şekli, sırsı, nedenleri pazen tahta üzerinde anlatılabilir. Bazen gün boyunca bu kartlar tahtada sergilebilir. Hava grafiği fen-doğa köşesinde sürekli bulunmalı çocuklar değişen hava olaylarını burada incelemelidir.

Resim 1.17: Hava grafiği

Fen-doğa köşesinde sınıfın fiziki şartlarına göre, kuş, balık, tavşan, su kaplumbağası vb. hayvanlar bulundurulabilir. Değişik bitkiler yetiştirilebilir. Bu hayvanların ve bitkilerin bakımı fen-doğa etkinliklerinin bir parçası olarak her gün sırayla çocuklara verilmeli sorumluluk almaları sağlanmalıdır. Yetiştirilen hayvan ve bitkiler doğa sevgisinin gelişmesini sağlar. Ancak bakım sırasında öğretmenin rehberlik yapması önemlidir.

Resim 1.18: Fen ve doğa köşesi

Bu köşede öğretmenin en önemli görevi öğrenmeyi çocuklara sevdirmek olmalıdır. Bu da çocukların kafasında sorunların oluşturulması ve bu sorunların yapılan deneylerle araştırmalarla cevaplarının bulunmasıyla mümkündür. Öğretmen bu köşede çocukların ilgilerini çeken, onlarda merak uyandıran ve hareketli kılan etkinliklere de sık sık yer verilmelidir. Çocukların becerilerini sınamalarına, deneylere, girişimlerine imkân tanıyan ve düşüncelerini rahatça açıklamalarına sağlayan özgür, hareketli ortamlar hazırlanmalıdır.

1.4.1.5. Kukla Köşesi

Çocukları yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirdikleri, oynarken büyük zevk aldıkları köşelerden biri de kukla köşesidir. Çocuklar kuklalarla bazen kendi yaşamlarını canlandırır, bazen de kendi yarattıkları öykünün kahramanı yapıp oynatırlar. Böylece kuklalar zihin ve dil gelişimine yardımcı olurken, çocuğun duygularının da açığa çıkmasında imkân sağlar. Beraber oynanan oyunlar esnasında paylaşma, yardımlaşma, başkalarını dinleme, kurallara uyma, sırasını bekleme gibi sosyal alanlarının gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.

Çocukların bu köşeye ilgi duymaları ve aktif olmaları için çeşitli kuklalarla köşe zenginleştirilmelidir. Köşede el, parmak, ipli, çomak, yüzük, gölge kuklaları bulundurulmalıdır. Kuklaların bazıları piyasadan hazır temin edilebileceği gibi pek çoğunda öğretmen tarafından hazırlanması gerekir. Çünkü piyasada yeterli sayıda ve çeşitlilikte kukla karakterinin bulunması çoğu zaman olanaksızdır. Alınan ya da hazırlanan kuklaların canlı renklerde, ilgi çekici ve dayanıklı olmasına dikkat edilmelidir. En önemlisi de kuklaların çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri büyüklükte olmasıdır. Zaman zaman köşede bulunan kukla çeşitlerinde de değişiklik yapmak gerekir. Köşede sürekli aynı ve az sayıda kuklanın bulunması çocukların bir süre sonra bu köşeye yönelmemesine sebep olacaktır.

Resim 1.19: Örnek bir kukla köşesi

Köşede yer alan kuklalar sadece bu köşede hizmet etmekle kalmamalı Türkçe dili etkinliklerinde, oyunda, müzikte, dramatizasyonlar da da kullanılabilir.

Kukla köşesinde mutlaka bir kukla sahnesine ihtiyaç vardır. Piyasadan hazır kukla sahnesi temin edilebileceği gibi öğretmen tarafından da hazırlanabilir. Örneğin, büyük bir kutunun iki tarafı açık bırakılarak bir kukla sahnesi yapılabileceği gibi kapı ya da pencere çevresine örtü gerilebilir veya masanın ön tarafında bir örtü serilerek kukla sahnesi hazırlanabilir.

Resim 1.20: Kukla sahnesinde sergilenen bir etkinlik

Kukla sahnesi çocukların boyuna uygun olmalı ve güvenlik özellikleri bulunmalıdır. Derinliği yeterli olmalıdır ki çocuklar kukla oynatırken sahne devrilerek tehlikeli sonuçlar yaratmamalıdır.

Resim 1.21: Örnek bir kukla sahnesi

Kukla Köşesinin Çocuklara Sağladığı Yararlar

- Çocuğu eğlendirir.
- Yaratıcılığını geliştirir.
- Zihin ve dil gelişimine yardımcı olur.
- Çocuğu tanımaya yardımcı olur.
- Çocuğun duygusal yönden rahatlamasını sağlar.
- Küçük kas gelişimine yardımcı olur.
- Sosyal gelişimine olumlu etkisi olur.
- Özgüveninin gelişimine yardımcı olur.
- İletişim becerisini geliştirir.

1.4.1.6. Eğitici Oyuncak (Masa Oyuncakları) Köşesi

Eğitici oyuncak köşesi en çok ilgi gören köşelerden birisidir. Çocuklar bu köşede tek başlarına veya küçük gruplar halinde oynamaktan çok hoşlanırlar. Çocukların rahat oynamalarını sağlamak için köşenin sınıfın sessiz ve aydınlık bir bölümünde olmasına dikkat edilmelidir. Oyuncaklar çocukların ulaşabileceği boyda açık raflarda düzgün bir şekilde bulundurulmalıdır. Köşede masa ve sandalyeler olmalıdır. Çünkü bu oyuncakların büyük çoğunluğu oturarak oynanmaktadır. Bazıları yerde de oynanabilir. Bunun için köşenin yanında boş bir alanın bırakılmasında yarar vardır. Bu alana küçük bir halı ve minderle konulabilir.

Resim 1.22: Yerde oynanan bir eğitici oyuncak

Resim 1.23: Masada oynanan bir eğitici oyuncak

Eğitici Oyuncakların Çocuklara Sağladığı Yararlar

- Çocukların yaratıcılıklarını ve problem çözme yeteneklerini geliştirir.
- Kavram oluşumuna yardımcı olur.
- Dikkat süresini ve yoğunluğunu geliştirir.
- Gözlem yapma, akılda tutma, düşünme ve karar verme gibi zihinsel işlevleri yapmalarını kolaylaştırır.
- Sayıları tanıma, sınıflandırma ve gruplamalarını kolaylaştırır.
- Parçadan bütün oluşturma, eşleştirme becerilerini geliştirir.
- Araştırma, ilişki kurma, benzer ya da farklılıkları bulma yetenekleri geliştirir.
- Bir işi başarmanın sevincini yaşayarak, kendilerine olan güvenleri geliştirir.
- Algılama, çözümlenme, karşılaştırma, neden-sonuç ilişkisi, zihinde canlandırma yeteneklerini geliştirir.
- Büyük-küçük, renk, şekil, miktar gibi pek çok kavramı geliştirme imkânı sağlar.
- Çocuğun arkadaşları ile iletişim kurmasını sağlar. Yardımlaşma, paylaşma duygularının gelişimini destekler.
- Çocukların küçük kas gelişimlerine yardımcı olur.

- El-göz koordinasyonunun gelişimine önemli katkı sağlar.
- Görme engelli çocuklarda; az görenlerde el-göz işbirliğinin, körlerde ise kulak-el işbirliğinin gelişmesine çok önemli fayda sağlar. Ayrıca görme engellilerin kavram gelişiminde doğrudan yaşantı sağlar.
- Üstün zekâlı çocukların fark edilmeleri konusunda öğretmene ipuçları verir. Bu çocuklar için uygun ortamı oluşturur.
- Zekâ geriliği ve otistik çocukların eğitimlerinde önemli katkılar sağlar.
- Öğrenme güçlüğü gösteren çocukların temel eğitimlerinde kullanılarak, gelişimlerini destekler.

Çocukların gelişimlerine yardımcı olan bu eğitici oyuncaklardan bazıları; bul-yaplar, plastik legolar, tombalalar, tahta oyuncaklar, eşleştirmeli parça-bütün ilişkili, geçmeli oyuncaklar, dominolar, küpler ve buna benzer oyuncaklardır. Köşeye amaç ve kazanımlarla ilgili yeni oyuncaklarda ilave edilmelidir. Öğretmen köşeyi ilgi çekici hale getirebilmek için oyuncakların bazılarını kaldırarak, yeniliğe ihtiyaç duyulduğu anda ortaya getirebilir.

Resim 1.24: Tek başına çalışılabilen bir eğitici oyuncak örneği

Resim 1.25: Grupla çalışılan bir eğitici oyuncak masası

Öğretmen bu eğitici oyuncakları piyasadan hazır alabileceği gibi kendisi de yapabilir.

Eğitici Oyuncak Alırken ve Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- Eğitici oyuncaklar çocukların yaş ve gelişim düzeyleri ve çevre özelliklerine uygun olmalıdır.
- Eğitici oyuncaklar basitten karmaşığa doğru hazırlanmış olmalıdır.
- Dayanıklı malzemeden hazırlanmış olmalıdır.
- Resimlerin çocukların tanıdığı, çevresinde sık rastladığı, basit şekiller olmasına özen gösterilmelidir.
- Canlı renkler kullanılmalıdır.

Çocukların Eğitiminde Büyük Katkıları Olan Eğitici Oyuncakların Amacına, Ulaşabilmesi İçin Uygulama Aşamasında Şu Noktalara Dikkat Edilmesi Gerekir

- Eğitici oyuncakların özenle kullanılması çocuklara öğretilmeli, nasıl oynanacağı açıklanmalıdır.
- Çocuklar oyuna başlamadan önce öğretmen amaçları ve kuralları tanıtılmalıdır.
- Eğitici oyuncaklar çocuklara hazır oldukları dönemlerde ve basitten-karmaşığa doğru sunulmalıdır.
- Her çocuk kendi gelişim düzeyinde çalışmaya teşvik edilmelidir.
- Çocuklar yönlendirilmeye çalışılmamalı. Çok gerekli durumlarda ve çocuk isterse yardım edilmelidir.
- Çocuklar arasında yarışma havası yaratılmamalı, baskı yapılmamalıdır.
- Öğretmen çocukları eğitici oyuncaklar ile oynamaya teşvik etmeli, çocukları desteklemeli ve övmelidir.
- Çocuklar eğitici oyuncaklarla oynadıkları zaman oyuncağın parçalarını dikkatle yerine yerleştirmeye teşvik edilmeli, oyuncakları kaldırırken diğerleri ile karıştırmadan yerleştirmeyi ve toplamayı alışkanlık haline getirmeleri sağlanmalıdır.

1.4.1.7. Müzik Köşesi

Müzik ve ses daha anne karnındayken yaşamımıza girmektedir. Yapılan pek çok araştırma müziğin çocukların gelişiminde ve eğitiminde çok etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Müzik insan hayatında pek çok amaç için bir araç olmaktadır. Dünyada normal ve özel eğitim alanında müzik etkili bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Erken yaşlarda, normal ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarda müzik ve müzik eğitiminin pek çok yararları vardır.

Bu Yararları Sıralayacak Olursak

- Müzik çocuklara mutluluk ve neşe verir.
- Ritim araçları, sesler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri keşfederek kendilerine özgü ritimler geliştirmelerine olanak sağlar.
- Müzik yeteneğinin ortaya çıkmasını sağlar.

- Sosyal-duygusal doyum ve rahatlama sağlar.
- Estetik ve duyarlılık kazanmalarına yardımcı olur.
- Çocukların kelime dağarcığını geliştirerek dil gelişimine yardımcı olur.
- İnsanlarla iletişim kurabilme ve duygularını ifade edebilme becerilerini geliştirir.
- Ritim çalışmaları ve danslar yoluyla psiko-motor gelişimlerine katkıda bulunur.
- Ritim duygusunun ve müzik zevkinin gelişimini destekler.
- Şarkı sözleri pek çok kavramın gelişmesinde ve çocukların iyi alışkanlıklar kazanmasına etkili olur.
- Zihin gelişimine, ses ve kulak eğitimine yardımcı olur.
- Çocukta yaratıcılığın desteklenmesinde önemli rolü vardır.
- Görme ve işitme engellilerde işitme duyusunun kullanılması ve gelişiminde etkilidir.
- Milli ve kültürel değerleri öğrenir.
- Ritim araçları ile müziğin ritmine uyarak vücudunu özgün bir şekilde kullanabilme becerilerini geliştirir.

Müziğin yukarıda ifade edilen yararları sağlayabilmesi için eğitimcilerin çocukların engeline ve seviyelerine göre müzik etkinlikleri (müzik dinleme, şarkı söyleme, ritim çalışmaları, şarkılı oyunlar, yaratıcı dans vb.) yer vermeleri gerekmektedir. Ayrıca çocukların müziğe olan ilgi ve sevgilerini geliştirerek, estetik duyarlılık kazanmalarına imkân sağlayan müzik köşesi düzenlenmelidir.

Bu köşenin amacına ulaşabilmesi için pek çok araç-gerece ihtiyaç vardır. Sınıf içinde veya şartlar uygunsa ayrı bir bölümde bir müzik köşesi oluşturulmalıdır. Bir masa veya sehpanın üzerine teyp, CD çalar gibi müzik aletleri konulabilir.

Bunların dışında müzik köşesinde bulundurulabilecek müzik aletleri şunlardır; tahta kaşıklar, ziller, kastanyetler, ritim sopaları, marakaslar, çelik üçgen, küçük davullar, çingiraklar, darbukalar, çanlar, tefler, ritim aletleri vb. ritim araçları hazır alınabileceği gibi öğretmen tarafından veya çocuklarla birlikte hazırlanabilir.

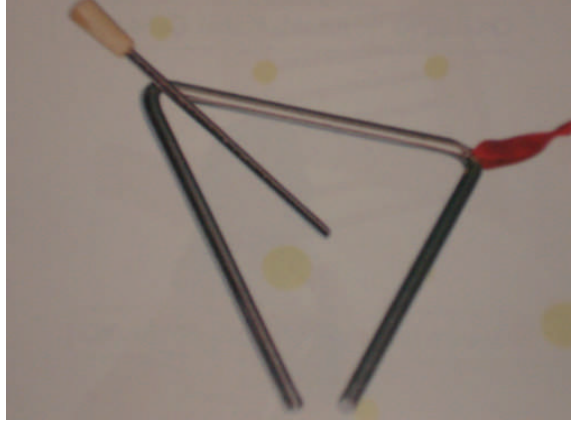

Resim 1.26: Davul

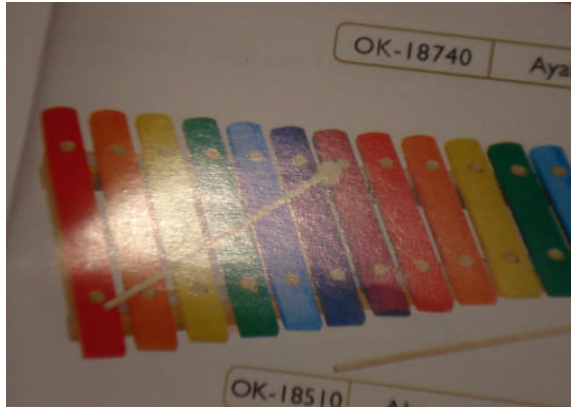

Resim 1.27: Farklı bir davul örneği

Ritim aletlerinin yanı sıra keman, trampet, mandolin, mızıka, metalofon, ksilofon, bağlama gibi çalgılarda bulunabilir. Bu çalgılar zaman zaman bu aleti çalan kişi tarafından tanıtılırsa çocuklar için daha ilgi çekici olabilir.

Resim 1.28: Çelik üçgen

Resim 1.29: Ksilofon

Müzik köşesi çok sesli bir köşe olduğu için diğer köşeleri gürültü yönünden rahatsız etmeyecek bir yere yerleştirilmelidir. Ayrıca bu köşedeki müzik aletlerinin çevreyi rahatsız etmeden nasıl kullanılması gerektiği çocuklara öğretmen tarafından anlatılmalıdır. Müzik köşesi sadece bir köşe olarak kalmamalı, bütün etkinliklerde bu köşeden yararlanılmalıdır.

Bu köşede, bütün müzik aletlerinin yerleştirileceği bir dolaba ihtiyaç vardır. Dolabın bol raflı ve çocukların boyuna uygun yükseklikte olması gerekmektedir. Bu dolap ve rafların bir bölümüne çeşitli çocuk şarkı kasetleri, masal kaset ve CD'leri, klasik müzik, folk müzik gibi çeşitli kaset ve CD'ler yerleştirilebilir. Radyo, kaset, CD, DVD çalar gibi elektronik araçlar ilave edilmelidir.

1.4.1.8. Kostüm ve Aksesuar Köşesi

Bir karakteri canlandırmak için karakteri ifade edecek şekilde hazırlanmış kıyafetlere kostüm denir. Kostümleri tamamlamakta kullanılan küçük parçalar ise aksesuardır. Örneğin, arı kıyafeti giymiş bir çocuğun yüzündeki maske, tavşan kıyafeti giyen çocuğun elindeki beyaz eldivenler bir aksesuardır.

Çocuklar duygu ve düşüncelerini rahatça ortaya koyabildikleri ölçüde sağlıklı büyüyüp gelişebilirler. Bunun içinde kendilerini rahat ve özgür hissedebilecekleri ortamlara ihtiyaçları vardır. Bu uygun ortamlardan biri kostüm ve aksesuar köşesidir. Çocuklar burada çeşitli rollere girerek günlük hayattaki düşüncelerini, hayallerini oyunlarına yansıtırlar. Burada kullanılan kostüm ve aksesuarlar çocuğun dünyasına canlılık ve neşe katar.

Bu oyunlar sırasında giyilen kostümler en etkili aktif öğrenme metodlarından birisidir. Çocuklar oyunlarında canlandırdıkları karakterlere uygun kostümler giyerek karaktere tamamen motive olur. Çocuklara kazandırmak istenen davranışların pekiştirilmesi açısından bu yöntem öğretmenin işini oldukça kolaylaştırır.

Çocukların yetişkin dünyasını keşfetme çalışmaları, sosyal ilişkiler, öğrendikleri masalları, hikâyeleri canlandırmaları kostüm ve aksesuar köşesinde gerçekleşir.

Kostüm ve Aksesuar Köşesinin Yararları

- Çocukların yaratıcılığını ve gizil yeteneklerini ortaya çıkarmasına yardımcı olur.
- Karakteri canlandırırken empati yeteneği ve sorumluluk duygusu gelişir.
- Kendilerini ifade ederler. Duygusal rahatlama sağlar.
- Aktif iletişim kurma becerileri gelişir.
- Hayal gücünü geliştirir.
- Belli bir gruba ait olma, grup içinde kendini ifade edebilme becerisi gelişir. Sosyal gelişimine yardımcı olur.
- Dil becerileri gelişir.
- Özgüven gelişmesini sağlar.
- Duygusal ihtiyaçları konusunda bilgi verir.
- Canlandırdığı karakter ve roller için seçme, karar verme ve verdiği kararı uygulama becerisini destekler.
- Jest, mimik, söz ve hareketlerin birbirleriyle ve kıyafetlerle olan ilişkisini kavramasına yardımcı olur.
- Kendi kendisini kontrol etmesine yardımcı olur.

Resim 1.30: Uğur böceği kostümü

Resim 1.31: Ayı kostümü

Kostüm ve aksesuar köşesinde bulundurulabilecek pek çok malzeme vardır. Bunlar arasında çeşitli iş kıyafetleri (aşçı, bakkal, terzi vb.) maskeler, şapkalar, ayakkabılar, terlikler, önlükler, kemerler, masal kahramanlarının kıyafetleri, çeşitli çantalar (okul çantası, bayan çantası, pazar çantası vb.) gözlükler, takılar, saatler, etekler, ceketler bu köşede bulundurulmalıdır. Çocuklar yetişkinlere ait kıyafetleri kullanmaktan büyük zevk duyarlar.

Resim 1.32: Hacivat ve Karagöz kostümü

Resim 1.33: Başlık örneği

Kostüm ve aksesuar köşesinde bulundurulabilecek malzeme ne kadar fazla olursa, o kadar çok oyun imkânı sağlar. Hazırlanacak kıyafetler çocuklara uygun boy ve ölçülerde canlı renklerde ve dayanıklı malzemeden yapılmalıdır. Kâğıttan yapılmış kostümde bulunabilir. Ancak bunların dikkatli kullanımları konusunda çocuklar uyarılmalıdır. Ayrıca çocukların kendi yaratıcılıklarını kullanarak kıyafet oluşturmalarına fırsat vermek için kumaş parçaları, tüller ve artık malzemeler bulundurulmalıdır.

Kostüm ve aksesuar köşesi ortam uygunsuzsa evcilik köşesinin yanında düzenlenmelidir. Çocukların boyuna uygun, yükseklikte, ön tarafı açık bir gardırop kıyafetlerin asılıp yerleşmesi ve düzen açısından önemlidir. Dolap alt tarafı veya yanında ayakkabı, terlik, kemerler, maskeler, takıların yerleştirilebileceği raflar olmalıdır. Köşenin uygun bir yerine boy aynası yerleştirilmelidir. Büyük boy kartonlardan yapılan ağaçlar, ev resimleri vb. dekorlar daha eğlenceli hale getirilir.

Çocuklar burada oynarken rahat bırakılmalı, istedikleri kostüm ve aksesuarları kullanarak diledikleri oyunları canlandırmalarına, oynamalarına imkân verilmemelidir. Bu onların yaratıcılıklarının gelişmesinde çok önemlidir.

1.4.1.9. Geçici İlgi Köşeleri

İlgi köşelerinden bir diğeri de günlük planlardaki amaçlar ve kazanımlara yönelik olarak hazırlanan geçici köşelerdir. Hedeflenen amaç ve kazandırılması planlanan davranışın pekiştirilmesine yardımcı olan diğer sabit köşelerden farklı sürekli konusu değişen köşedir. Günlük eğitim programında sürekli bulundurulması zorunlu değildir. Köşenin düzenlenmesi konuya bağlı olarak tamamen öğretmenin yaratıcılığına ve hayal gücüne bağlıdır. Toplumsal yaşam, mevsimler vb. ilişkin oluşturulan köşeler örnek olarak verilebilir.

Geçici İlgi Köşelerinin Çocuklara Sağladığı Yararlar Konuya Göre Değişmekle Birlikte Ortak Yanları Şunlardır

- Yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirir.
- Kazanımların pekişmesini sağlar.
- Duygusal rahatlama sağlar.
- Dil ve sosyal gelişimine yardımcı olur.
- Problem çözme yeteneğinin gelişimini destekler.
- Yaşayarak öğrenir.

Geçici ilgi köşelerini oluşturan araç-gereçler konuyu destekleyici olmak şartıyla öğretmenin yaratıcılığı ile sınırlıdır. Araç-gereçlerin çocuğa zarar vermeyecek, tehlike oluşturmayacak nitelikte olması önemlidir.

Trafikle ilgili hazırlanabilecek bir geçici köşede trafik lambaları, çeşitli trafik araçları, trafik işaretlerinden hazırlanan kartlar, trafik polisi kıyafetleri, ilkyardım çantası gibi pek çok araç-gereç kullanılabilir ya da evimiz, ailemiz konusunda çocukların evlerinden getirecekleri resimlerden albümler düzenlenip bir köşe hazırlanabilir.

Meslekler konusunda bir manav köşesi düzenlenebilir. Kasalar yapıp içine yoğurma maddelerinden meyveler, sebzeler çocuklarla birlikte yapılıp içine koyulabilir. Terazî manav önlüğü, şapkası, kese kâğıtları, tezgâh olarak kullanılabilen kutular, fiyat etiketleri gibi araç-gereçler hazırlanıp geçici köşe hazırlanabilir.

Resim 1.34: Geçici manav köşesi

Resim 1.35: Başka bir geçici manav köşesi

Geçici köşeyi öğretmen tek başına hazırlayabileceği gibi çocuklarla birlikte hazırlayabilir. Böylece onlarda sorumluluk duygusunun gelişmesine, güven duygusunun artmasına yardımcı olabilir. Konuyla ilgili sohbet ederek köşeyi düzenlemek konunun pekişmesini sağlar.

1.5. Sanat Etkinlikleri

Çocuklara estetik değerler ve sanatsal bakış açısı kazandırarak yaratıcı düşünebilen bireyler yetiştirebilmekte sanat etkinliklerinin çok önemli bir yeri vardır. Çocuk içinde yaşadığı dünyayı, olayları anlayabilmesi ve öğrenebilmesi için onları yaşaması, değerlendirmesi ve taklit etmesi gerekir. Yaparak ve yaşayarak öğrenme çocuk için oldukça önemlidir. Aktif öğrenme için en uygun ortam ve etkinliklerden biri sanat etkinlikleridir.

Serbest zaman etkinlikleri içinde yer alan sanat etkinliklerinde, yoğurma maddeleriyle çalışma, boya çalışmaları, kâğıt çalışmaları ve artık malzemelerin değerlendirilmesiyle yapılan çalışmalar yer almaktadır.

Sanat Etkinliklerinin Çocuğun Gelişimine Sağladığı Yararlar

- Çevrelerine karşı duyarlı olmalarını sağlar.
- Hayal güçlerini kullanabilmelerine ortam hazırlar.
- Yaratıcı düşünmeyi ve davranmayı öğrenir.
- Hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları durumları fark edebilmelerini sağlar.
- Kendilerini tanımayı ve ifade edebilmeyi öğrenir.
- Esnek bir kişilik geliştirmelerini sağlar.
- Bağımsızlıklarını geliştirerek, kendilerine olan güvenlerinin artmasına yardımcı olur.

- Renkleri, dokuları, şekilleri tanımasını, farklılık ve benzerlik gibi kavramları ayırt etmeyi öğrenir.
- Görsel belleği gelişir.
- Oranlar arasında ilişki kurmayı öğrenir.
- Küçük ve büyük kas gelişimini destekler.
- Dil becerilerini geliştirir.
- Düşündükleri, planlamayı, uygulamayı ve sonuçlandırmayı öğrenir.
- Duygusal rahatlama sağlar.
- Estetik duyarlılık kazandırır.
- El-göz işbirliğinin gelişimini destekler.
- Görme engellilerde kulak-el işbirliğinin gelişimini destekler.
- Görme engellilerde dokunma ve hissetme duyusunun gelişimini destekler.
- Seçmeyi, karar vermeyi öğrenir.
- Malzemeleri hangi amaçla ve nasıl kullanacağını deneyerek öğrenir.
- Dikkat süresi uzar.
- Problemleri yorumlama ve çözme becerisi gelişir.
- Yardımlaşmayı, paylaşmayı, grup çalışmasını öğrenir.
- İletişim kurma becerisi gelişir.

Öğretmen, çocukları yaratıcı çalışmalara teşvik etmek için gerekli çevresel düzenlemeleri yapmalı ve programını bu doğrultuda hazırlayarak çocukların sanat çalışmalarına istekle ve zevk alarak katılmalarına olanak sağlamalıdır.

Sanat etkinliklerinin yukarıda sıralanan yararları sağlayabilmesi için öğretmenin rehberlik yaparken gösterdiği tutum ve davranışlar çok önemlidir.

Bu Tutum Davranışlar Şöyle Sıralanabilir

- Öğretmen çocukların kendilerini rahat hissetmelerine ve deneyler yapmalarına fırsat vermelidir.
- Çocuklara mümkün olduğunca çok çeşitli malzeme sunulmalıdır.
- Çocuklara sunulan malzemenin sınırlarını araştırmaları için onlara yeterli süre tanınmalıdır.
- Öğretmen çocuklara basit, açık, anlaşılır bir dille hitap etmelidir.
- Sınıfın dağılması, kirlenmesi problem haline getirilmemelidir.
- Çocuklara sık sık ne yapmaları gerektiği hatırlatılmalı, örnekler verilmemeli, öneriler de bulunulmamalı. Bunların yerine araç-gerecin kullanılması açıklanmalı. Deneyerek öğrenmesine imkân sağlanmalıdır.
- Etkinliklerin hazırlanması, düzenleme ve temizlik konularında çocukların yardımı istenmelidir.
- Her çocuğu kendi ilgi, beceri ve gelişim düzeyi ve engel durumuna göre değerlendirmelidir.
- Çocuklara yaptıkları çalışmalar hakkında “ne yapıyorsun?” veya “Bu nedir?” soruları sorulmalıdır. Öğretmenler çocukların duygu ve düşüncelerini yansıtmasını engelleyen bu tür davranışlardan sakınmalıdır.

- Çocuğun çalışmalarına karşı gerçeğe dayalı ve samimi ve içten övgülerde bulunulmalı. Çocukları yalan yere övmek onların öğretmene ve diğer yetişkinlere karşı güvensizlik geliştirmelerine neden olur.
- Piyasada hazır satılan boyama kitapları çocuklara hiçbir zaman kullanılmamalıdır. Yetişkinlerin çizdiği resimlerin çocuklara verilmesi, onların gelişimlerini engeller. Yaratıcılıklarını kısıtlar.
- Öğretmen sanat etkinlikleri sırasında konuyu ve yapılacak işlemleri adım adım belirlememeli, çocukları özgür bırakmalıdır.
- Etkinlik biterken öğretmen etkinliğin bitmesine çok az süre kaldığını belirtmesi, zamanı hatırlatarak çocukların çalışmalarını tamamlamalarına fırsat tanımalıdır.
- Tüm materyaller çocukların kolaylıkla ulaşabilecekleri bir yerde bulundurulmalıdır. Farklı kalınlıkta fırçalar, çeşitli kâğıtlar, boyalar, yapıştırıcı, makas, artık malzemeler çocukların kullanımına hazır tutulmalıdır.
- Çocukların yaptıkları etkinliklere adları ve günün tarihi yazılmalı, kurumun uygun yerlerinde sergilenmeli ve titizlikle saklanmalıdır.

Öğretmenler yukarıda ifade edilen hususlara dikkat etmezlerse çocuklarda yaratıcı düşüncüyü engelledikleri gibi onların kendilerine olan güven duygularını da yok ederler. Kısıtlayıcı yöntemlerin uygulanması çocukları gergin ve sıkıntılı yapar. Bu durum çoğu zaman sınıfta disiplin problemlerine yol açar.

Çocuklar sanat etkinliklerinde özgür bırakılır, öğretmen tarafından cesaretlendirilirse kendilerini güven içinde hissederler. Yaptıklarının kabul göreceğini bilirlerse yaratıcı olmaları kolaylaşır. Çocuklara sanat etkinlikleri sırasında denemeler yapmasına ve elindeki malzemenin imkânlarını araştırmalarına izin verilirse öğretmenden daime “Aferin” bekleyen güvensiz çocuklar olmazlar. Öğretmenin “bu iki karton yan yana getirmen güzel olmuş” ya da “bu iki karton parçasını birbirine yapıştırmak çok zordur, ama görüyorum sen başarabildin” gibi birçok yetişkin için basit gelen sözcükler, çocuklar için çok önemlidir.

1.5.1. Sanat Etkinliklerinin Çeşitleri

1.5.1.1. Yoğurma Maddeleri

Çocuklar yumuşak nesnelere oynamaktan, onları yoğurmaktan ve değişik şekiller ortaya çıkarmaktan çok hoşlanırlar. Onların bu ihtiyaçlarını karşılamak, duygusal doyuma ulaşmalarını ve rahatlamalarını sağlamak için yoğurma maddeleri en uygun malzemelerdir. Çocuklar yoğurma maddeleri ile çalışırken aynı zamanda düşünürler. Yaratıcılıklarını ortaya koyarken kendilerine güvenleri artar.

Yoğurma maddeleri çocuklara 2–2,5 yaş civarında vermeye başlanmalıdır. Ancak bu yaş çocuklarının verilen malzemeyi ağızlarına götürmeleri için gözetim altında tutulmaları gerekir. Başlangıç için en uygun malzeme tuz seramiğidir. Çocuk gelişip, beceri kazandıkça diğer yoğurma maddelerine geçilebilir.

Sanat etkinliklerinde kullanılacak yoğurma maddeleri tuz seramiği, plastrin, talaş hamuru, kil, kâğıt hamuru, cam macunu ve mum gibi maddelerdir. Çocukların bu

çalışmalara ilgisini artırmak ve yaratıcılıklarını geliştirmek için yoğurma maddeleriyle birlikte, küçük yuvarlak sopalar, pasta ve kurabiye kalıpları, kuru yemiş kabukları, dmeler, boncuklar, plastik kutular, makarnalar, kürdanlar, şişe kapakları gibi artık materyallerden yararlanılabilir.

Resim 1.36: Yoğurma maddesi etkinliği

Öğretmen çocukları yoğurma maddeleriyle çalışırken zgr bırakmalıdır. Çalışma bittiğinde yapılan çalışma hakkında konuşulabilir. Daha sonra eseri sınıfın uygun bir köşesinde sergilenip kurumaya bırakmalıdır. İsteyen ocuğun çalışmasını evine götürmesine izin verilmeli ve saklanmalıdır.

Yoğurma Maddelerinin ocuğun Gelişimine Olan Etkileri

- Çocukların sanata karşı ilgilerini artırır. Bu alandaki yeteneklerini ortaya koymalarına imkân sağlar.
- Çocuklara hoşça vakit geirterek eğlendirir.
- Çocukların sosyalleşmesine yardım eder.
- El ve parmak kaslarını geliştirir.
- Çocukların yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirir.
- Başladığı işi bitirme sorumluluğunu kazanır.
- Yoğurma maddeleri ile çalışılırken dikkat edilmesi gereken noktalar;
- Çalışılacak masa kolay temizlenen malzemeden seçilmeli veya masanın üzerine muşamba veya naylon serilmelidir.
- Çalışmayı ilgi çekici hale getirmek ve çocukları yaratıcılığa sevk etmek için kk yuvarlak sopalar, pasta kalıpları, dmeler, makarnalar gibi artık malzemeler verilmelidir.
- Çocuklar çalışmalarında zgr bırakılmalı, kopya edilecek modeller verilmemelidir.
- Yoğurma maddeleri ele yapışmayacak kıvamda olmalıdır.
- Yoğurma maddeleri her çocuğun yapacağı çalışmaya yetecek kadar bol verilmelidir.

- Yoğurma maddeleri doğal renkleri ile verilebileceği gibi hazırlama aşamasında renklendirerek de verilebilir. Hazırlama aşamasında renklendirirken kullanılan boyanın ya zehirsiz toz boya ya da gıda boyası ile renklendirilmesi sağlık açısından önemlidir.

Bu bölümde çocuklar için kullanılacak bazı yoğurma maddelerine ve nasıl hazırlanacağına yer verilecektir. Ancak çevrede bulunan, istenen özelliklere sahip pek çok malzeme bu amaçla kullanılabilir. Bazı yoğurma maddeleri piyasada hazır olarak satılmaktadır. Kullanılmasında bir sakınca yoktur. Fakat doğada bulunan veya öğretmen tarafından hazırlanan yoğurma maddeleri hem çok ucuza elde edilmekte hem de bol kullanım imkânı sağlamaktadır. Yoğurma maddelerinin her çocuğun yapacağı çalışmaya yetecek miktarda olması çalışmanın amacına ulaşması açısından çok önemlidir.

Çocuklara Verilebilecek Yoğurma Maddeleri

➤ Öğretmen Tarafından Hazırlananlar

- Tuz seramiği-Seramik
- Grapon kâğıdı hamuru
- Gazete kâğıdı hamuru
- Talaş hamuru
- Macun
- Plastrin
- Mum

➤ Doğal Olanlar

- Kil
- Çamur

Tuz Seramiği

Ekonomik ve kolay hazırlandığı için en çok kullanılan yoğurma maddesi tuz seramiğidir. Birkaç şekilde hazırlanabilir.

Pişirilmeden Hazırlanan Tuz Seramiği

- 2 bardak un
- 1 bardak tuz
- 1 çorba kaşığı sıvıyağ
- Birkaç damla gıda boyası (renkli hamur için)
- Aldığı kadar su

Geniş bir kap içerisinde un, tuz, sıvıyağ karıştırılır. Gıda boyası suyun içerisinde eritilir ve su azar azar karışıma ilave edilerek yoğrulur. Hamur katı olursa su, ele yapıştıyorsa un ilave edilerek kulak memesi yumuşaklığında bir hamur elde edilir.

Piştirilerek hazırlanan tuz seramiği

- 2 ay bardağı nişasta
- 4 ay bardağı kaynar su
- 4 ay bardağı tuz
- Toz boya veya gıda boyası

Nişasta, tuz ve boya karıştırılır. Karıştırılarak kaynar suya katılır. Pütürleri gittikten sonra karışım kaşığın etrafında top halinde toplanmaya başlayıncaya kadar benmari usulü pişirilir. (Kaynamakta olan içi su dolu bir kabın içimde sıcaklığı ile pişirme yöntemi) Bu malzeme çabuk koyulaştığından fazla pişirilmemeye dikkat edilmelidir. Karışım sertleşip, katılaşmaya başladığında sıcak su ilave edilir. ocuk oynarken ellerine yapışıyorsa çocuğun ellerine biraz nişasta serpilir. Bu istenirse renksiz hazırlanıp kuruduktan sonra boyanıp verniklenebilir.

Kokulu Nişasta-Tuz Seramiği

- 1 bardak tuz
- ½ bardak nişasta
- ½ bardak sıcak su

Tüm malzeme karıştırılarak, koyulaşıncaya kadar hafif ateşte pişirilir. Bu malzeme çok çabuk koyulaşabileceğinden fazla pişirmemeye özen gösterilir. Kokulu olması için biraz soğuduktan sonra gülsuyu ya da kolonya eklenir.

Seramik Hamuru

- 1 fincan un
- 1 fincan nişasta
- 1 tatlı kaşığı zeytinyağı
- Aldığı kadar formika tutkalı

Yukarıdaki malzemenin karışımı ile bir hamur elde edilir. Boya ile renklendirilebilir. Tutkal katıldığı için uzun süre saklanamaz.

Grapon Kâğıdı Hamuru

- 1 tabaka grapon kâğıdı
- 1 orba kaşığı tuz
- Aldığı kadar un

Grapon kâğıdı küçük parçalara ayrılır. Bir kabın içinde ıslanmaya bırakılır. Yumuşayınca suyu iyice sıkılır. Tuz ve sulandırılmış un katılarak istenilen kıvama gelene kadar yoğrulur.

Gazete Kâğıdı Hamuru

- 3 tabaka gazete kâğıdı
- 1 bardak formika tutkalı
- 1 bardak un ya da nişasta
- Renklendirmek için toz boya

Gazete kâğıdı küçük parçalara ayrılarak su dolu bir kabın içinde birkaç gün bekletilir. Yumuşayan kâğıtlar iyice sıkılır. Nişasta koyu bir kıvamda sulandırılır. Bunun içine sıkılmış gazete kâğıtları azar azar ilave edilir. Tutkal eklenerek yoğrulur. Hamur istenilen kıvama gelene kadar bu işleme devam edilir. İstenirse toz boyada eklenebilir.

Gazete kâğıdı yerine tuvalet kâğıdı veya teksir kâğıdı kullanılabilir.

Gazete hamuru ile çocuklar, çeşitli hayvan, insan, sebze ve meyve şekilleri yapabilirler. Ayrıca çeşitli proje çalışmalarında “dağ, köprü, ağaç vs.” yapımında kullanılabilir.

Ayrıca kâğıt hamurunu öğretmenler müzik aleti, kukla başları, maskeler ve ayakta duran hayvan şekilleri yapımında kullanabilirler.

Talaş Hamuru–1

- 6 bardak talaş (kereste tozu)
- 5 bardak un
- 2 çorba kaşığı tuz

Yukarıdaki malzeme yavaş yavaş karıştırılarak biraz kaynat su eklenir. Katı hamur kıvamına gelinceye kadar iyice yoğrulur. Talaş hamuru nemli bir beze sarılarak serin bir yerde bir hafta süreyle saklanabilir.

Talaş Hamuru–2

- 2 bardak talaş (kereste tozu)
- 1 bardak beyaz tutkal
- Aldığı kadar su

Malzeme katı hamur kıvamına gelinceye kadar azar azar su eklenerek yoğrulur. Parmaklara yapışiyorsa biraz talaş eklenir.

Macun

- 1 bardak tuz
- ½ bardak çamaşır kolası
- 2/3 bardak su

Kola, su ve tuz karıştırılır. Kaynamakta olan içi su dolu bir kabın üstünde “benmari” yöntemi ile pişirilip soğutulur. İstenirse toz boya ilave edilerek renklendirilir. Macun hamuru soğuduktan sonra naylon torbada saklanabilir.

Plastrin

Plastrin piyasada hazır satılır. İçindeki yağlar nedeniyle yumuşak ve elastiki bir yoğurma maddesidir. Pahalı bir yoğurma maddesidir. Bu nedenle çok tercih edilmez. İyi kalite plastrin, el sıcaklığı ile yumuşar ve zamanla katılaşmaz. Büküldüğünde çatlamaz çeşitli renkleri vardır. Uzun süre kullanabilmek için renklerin birbirine karıştırılmaması gerektiği konusunda çocuklar uyarılmalıdır. Plastrin de naylon torba içinde serin bir yerde saklanır.

Mum

- 5–6 adet beyaz mum
- Toz boya

Mumun yoğurma maddesi olarak kullanılabilmesi için yumuşatılabilirse de çocuklar bu işi pek kolay başaramazlar. 5–6 adet beyaz mum (sayı azaltılıp çoğaltılabilir) benmari yöntemiyle eritilir. İstenirse boya ilave edilerek karıştırılır. Ateşten alınır. El ile tutulacak sıcaklığa gelinceye kadar soğutulur ve kullanılır.

Sanat etkinlikleri çalışmalarında çok fazla kullanılması gereken bir malzemede yapıştırma işlemlerinde kullanılan yapıştırıcılardır. Aşağıda ekonomik ve pratik hazırlanması nedeni ile birkaç yapıştırıcı tarifi verilmiştir.

Yapıştırıcı tarifleri

- 1 bardak un
- 2 bardak su
- 1 çorba kaşığı toz şap
- 1 çorba kaşığı tuz
- 4 bardak kaynamakta olan su

Soğuk su ve un pütürleri eriyinceye kadar karıştırılır. Sonra şap ve tuz katılarak hepsi kaynamakta olan suya karıştırılarak eklenir. Süt görünümünden saydam bir görünüme gelinceye kadar karıştırılarak pişirilir. Ateşten indirildikten sonra kapaklı cam bir kavanozda muhafaza edilir.

- 1 bardak şeker
- 4 bardak su
- 1 bardak un
- 1 tatlı kaşığı toz şap
- 30 damla karanfil yağı

Karanfil yağı dışındaki tüm malzemeler karıştırılarak benmari usulü pişirilir. Pütürler gidince ve hafif koyulaşınca ateşten indirilir. İçine karanfil yağı damlatılarak soğuduktan sonra kapalı bir kavanozda saklanır.

Yoğurma Maddelerinin Saklanması

Yoğurma maddelerinden tuz seramiği hava almayan naylon torba içinde 8–10 gün saklanabilir. Talaş ve grapon kâğıdı ve gazete kâğıdı hamuru buzdolabında bir hafta saklanabilir. Plastrin kendi kutusu içinde uzun süre saklanabilir.

Doğal Olan Yoğurma Maddeleri

Kil

Kil toz halinde ya da hamur olarak piyasadan satın alınabilir. Toz halinde alınan, kil su ile karıştırılarak ele yapışmayacak kıvama getirilir ve çocuklara verilir. Ele yapışıyorsa sulu hazırlanmış demektir. Öğretmen yumuşak ve ele yapışan kili açık ve güneşli havada havalandırabilir ya da toz ilave edip yoğurarak istenilen kıvama getirilebilir.

Kili uzun süre saklamak için küçük yuvarlaklar yapılır ve birkaç yerine parmakla delikler açılır. Açılan deliklere su doldurulur (su çok fazla olmamalıdır). Plastik kabın içine yerleştirilir ve üstü nemli bezle örtülerek saklanır. Kısa sürede kullanılacak kil için, bu işleme gerek yoktur. Kil kısa sürede kullanılacaksa ıslak beze sarılır ve naylon torbada saklanır. Kil çok kurur ve sertleşirse küçük parçalara bölünür, bez bir torba içine konulur. Su dolu bir kovanın içinde bir süre bekledikten sonra kullanılır.

Kil, üç boyutlu çalışmalar için diğer yoğurma maddelerinden daha uygundur. Kilden yapılan çalışmalar birkaç gün saklanarak kurutulur. Sonra boyanabilir veya fırınlanıp daha uzun saklanabilir.

Resim 1.37: Üç boyutlu kil çalışması

Çamur

Bazı bölgelerde çok özlü çamur elde edilen topraklar vardır. Yoğurma maddeleriyle bahçede oynama imkânı olan kurumlarda çamurdan yararlanmak mümkündür. Toprağın ya da çamurun alındığı yerin temiz olmasına dikkat edilmelidir. Çamurun muhafazası kilde uygulanan yöntemle aynıdır.

Resim 1.38: Çamur çalışması

1.5.1.2. Boya Çalışmaları

Serbest zaman etkinlikleri içinde çocukların en çok ilgilendikleri etkinliklerden bir diğeri de boya çalışmasıdır. Çocuk boya ve resim çalışmalarında iç dünyasını kâğıda aktarır, kendini ifade eder ve rahatlar. Çocuklar boyaları değişik tekniklerde resimler yapmak veya yaptığı çalışmaları renklendirmek için kullanılır. Örneğin, yoğurma maddeleriyle yaptığı çalışmalar vb.

Boya çalışmaları masalarda yapılır. Boya çalışmasında kullanılacak tekniğe göre zaman zaman resim sehпасı da kullanılabilir. Yapılacak olan çalışmada kullanılacak olan boyalar (suluboya, pastel boya, tebeşir, mum boyalar vb.) çocuğa uygun fırçalar, kâğıtlar ve diğeri malzemeler çalışmaya başlamadan önce hazır bulundurulmalıdır.

Boya Çalışmalarının Çocuklara Sağladığı Yararlar

- Çocuklar, boya çalışmaları yaparken duygularını ifade eder ve düşüncelerini kâğıt üstüne dökme imkânı bulurlar.
- Hayal dünyaları genişler ve yaratıcılıkları teşvik edilmiş olur.
- Yeteneklerinin fark edilmesi ve geliştirilmesi için ortam hazırlanmış olur.
- Renkleri ve çevrelerindeki nesnelere tanır. Bazı kavramları geliştirirler.
- Küçük kas gelişimlerine yardımcı olur.
- El-göz koordinasyonunu geliştirir.
- Çocukların sosyalleşmesine yardımcı olur.
- Yeni deneyimler kazanmalarını sağlar.
- Çocukta estetik duyarlılığı ve çevrelerindeki güzellikleri fark etmelerini sağlar.
- Çalışmalarının takdir edilmesi özgüven duygularını geliştirir.
- Görme engellilerde kulak-el işbirliğini ve dokunma duygusunu geliştirir.

Boya çalışmalarının yukarıda ifade edilen yararları sağlayabilmesi için çalışma yapılırken bazı noktalara dikkat edilmesi gerekir.

Boya Çalışmaları Yapılırken Dikkat Edilecek Noktalar

- Boya çalışmaları yapılırken kolay temizlenebilen malzemeden yapılmış masalar kullanılmalı veya masaya düz renk muşamba veya naylon örtülmelidir.
- Boya kapları, çocukların fırçayı kolayca batırıp çıkarabilmeleri için ağız kısmı geniş ve derin olmayan kaplar olmalı.
- Fırçalar çocukların tutamayacağı kadar küçük ya da çok büyük olmamalıdır.
- Öğretmen çocuklara fırçaların ve boyaların nasıl kullanılacağını anlatmalı, boyalar birbirine karıştırılmamalıdır.
- Öğretmen çalışılacak tekniğe göre malzemeyi masada hazır bulundurmalıdır.
- Her çocuk için basit bir boya önlüğü buldurulmalıdır.
- Çocuğun hayal gücü etkileneceğinden resim yaparken fazla soru sorulmamalı ve herhangi bir yargıda bulunulmamalıdır. “bu ne?”, “şu ağaca benzememiş” gibi değerlendirmelerden kaçınılmalıdır.
- Öğretmen resmini tamamlayan çocuğa “Bana ne yaptığını anlatmak ister misin?” diyebilir. Çocuk resmini anlatırken resimde eksik bıraktığı kısımları sorular yönelterek kendisine buldurup tamamlatmalıdır.
- Çocuğun yaptığı çalışmaya günün tarihi, adı-soyadı yazılmalı, çocuk yaptığı resmi anlatmış ise kısaca resmin üstüne yazılmalı uygun bir yere asılıp sergilenmelidir.

Çocukların Kullanabilecekleri

Boya Çeşitleri

- a) Pastel boya-mum boya, renkli tebeşirler
- b) Suluboya
- c) Parmak boyası

Boya çeşitleri değişik tekniklerde kullanılarak (baskı çalışmaları, damlatma, şeker boyası, serbest resim, sihirli boya, püskürtme vb.) çalışılabilir.

a) Pastel Boya-Mum Boya-Renkli Tebeşirler

Çocuklar pastel, mum boya ve renkli tebeşirle resim kâğıdı, karton, ambalaj kâğıdı üzerine resim yapabilirler.

Pastel ve mum boya piyasadan kolayca temin edilebilir. Ancak öğretmen mum boyayı kendisi de hazırlayabilir. Bunun için artmış mumlar benmari usulü eritilir. İçine renkli kumaş boyası katılır ve karıştırılır. Ilıkken önceden hazırlanmış bir tarafı kapalı karton silindirlere veya kibrit kutularının içine dökülür. Katılaştıkça kalıptan çıkarılarak kullanılır.

Tebeşir ucuza mal edilen bir malzemedir. Ayrıca pastel ve mum boyanın kazandırdığı beceri ve deneyimi verebilecek niteliktedir. Renkli tebeşirler kullanılmadan önce birkaç saat şekerli suda bekletilir. Çocuklar kolay yırtılmayan kâğıtlara resimler yaparlar. Pastel, tebeşir veya mum boya ile çalışma yapılırken çok küçük boyaların verilmemesine dikkat etmek gerekir.

Pastel Boya-Mum Boya Çalışmaları

Serbest Resim, masaların üzerine çeşitli renklerde pastel veya mum boyalar, kâğıtlar konur. Çocuklar istedikleri resimleri yaparlar.

Kazıma Resim, resim kâğıdı pastel boya ile boyanır üzerine tekrar siyah pastel boya sürülür. Bitmiş bir tükenmez kalem, kürdan gibi sivri uçlu herhangi bir şeyle kazınarak resim yapılır.

Nokta Resim, pastel boyanın üzerindeki kâğıt soyulur. Pastel yanan bir muma tutularak yumuşatılır. Resim kâğıdına küçük dokunuşlarla resim yapılır. Ancak bu çalışma beş yaşın üzerindeki çocuklarda, küçük gruplar halinde ve öğretmen kontrolünde yapılmalıdır.

Desen Çıkarma, kabarık bir şeklin üstünden desen çektirilir. Para veya desenli bir kutunun üzerine bir kâğıt konur. Sonra pastelle kâğıt tamamen boyanır. Kâğıdın kaynamamasına dikkat edilmelidir. Bu çalışma daha değişik bir şekilde şöyle yapılır. Kartondan kesilmiş bir şeklin üzerine ince pencere teli konur. Onun üzerine kâğıt konur ve boyanır.

Yaydırma Resim (Dağıtma), belirlenen şekil kartona çizilir ve kesilerek çıkarılır. Şeklin etrafı istenilen renklerde, pastel boya ile boyanır ve bir kâğıda yerleştirilir. Kaydırmadan karton üzerindeki boyalar kâğıda yayılır. Karton kâğıdın üzerinden kaldırılır ve karton şekli çıkarılmış olur.

Resim 1.39: Yaydırma resim (dağıtma) örneği

Renkli Kopya Resim, bir kâğıda renkli şeritler şeklinde mum boya sürülür. Sonra bu kâğıt ters olarak bir başka kâğıdın üstüne konur. Üstte kalan beyaz yüze resim yapılır. Üstteki kâğıt kaldırılınca altından renkli kopya çıkar.

Ütü Baskısı, renkli ya da beyaz amerikan bezi gerilerek üstüne mum boya ile renkli desenler çizilir. Kumaş üstünde sabitleştirilir. (Aynı işlem kâğıt üzerine de yapılabilir.) Soğuk suda yıkanan desenli kumaştan boya çıkmaz uzun süre kalıcıdır.

Mum Boya Tvist, kalın mum boya parçaları (kâğıtları soyulmuş) kâğıt üstünde yatay tutularak bastıra bastıra, sağa sola hareket ettirilir. Kâğıda açıklı koyulu ilginç desenler çıkarılır.

Tebeşir İle Resim Çalışması, beyaz veya renkli tebeşir ile resim kâğıdı, fon kâğıdı, zımpara kâğıdı, karton veya tahta parçalarının üzerine çocuklar istedikleri resimleri yaparlar.

Tebeşir kuru olunca silinme, yayılma, bulaşma olasılığı vardır. Çocuklar çizimleri bozulunca üzülürler. Kâğıt ya da tebeşir suyla ıslatılırsa silinip, dağılması engellenebilir.

Yoğurt suyu ya da ayranla ıslatılan kâğıtta tebeşir hem daha canlı renklerde kalır hem de silinmez.

b) Suluboya

Çocukların ilgisini çeken, zevkle çalıştıkları, boya çeşitlerinden bir tanesi de suluboya çalışmalarıdır. Çocuklar suluboya çalışmaları ile hayal dünyalarını ve yaratıcılıklarını ortaya koyarken farklı tekniklerle yeni deneyimler edinmektedir.

Suluboya İle Yapılacak Çalışmalarda Dikkat Edilecek Noktalar

- Suluboya çalışmalarında etrafın kirlenmesi problem edilmemeli, masa kolay temizlenebilen bir zemin üzerinde bulunmalı veya masanın altına muşamba serilmelidir.
- Çocukların üstlerinin kirlenmemesi için önlük giydirilebilir.
- Fırçalar çocukların tutamayacağı kadar büyük ya da küçük olmamalı.
- Gerekli tüm malzemeler çalışmaya başlanmadan önce masada hazır bulundurulmalı.
- Öğretmen çocukların çalışmalarına müdahale etmemeli.
- Kullanılacak kâğıt çocukların kullanabileceği büyüklükte ve suya dayanıklı olmalıdır.
- Malzemelerin nasıl kullanılacağı çocuklara açıklanmalıdır.
- Hazır suluboyalar yerine öğretmenin hazırlayacağı suluboyalar kullanılmalı. Çünkü hazırlanan suluboyalar hem daha ekonomik, hem de istenilen renklerde ve çok olacağından çocuklara özgürce çalışma imkanı sağlayacaktır.
- Boya kapları çocukların fırçayı kolayca batırıp çıkarmaları için geniş ağızlı ve fazla derin olmamalıdır.
- Çalışma tamamlandıktan sonra fırçaların, boya kavanozlarını yıkanması, malzemenin taşınması, masaların silinmesi, resimleri kurutma raflarına götürmek için çocuklardan yardım istenmelidir.
- Yapılan çalışmalar kuruduktan sonra tarih, adı-soyadı varsa çocuğun yorumu yazılarak panoda sergilenmelidir.

Piştirilmeden Hazırlanan Suluboya Çeşitleri

Suluboya-1

- 1 bardak toz boya (zehirsiz toz boya)
- 2 bardak ılık su
- Biraz tuz

Boya, su ve tuz kapalı bir kavanozda iyice çalkalanarak karıştırılır. Boya kaplarına paylaştırılarak kullanılır.

Suluboya-2

- 250 gr. Toz boya
- 2 çorba kaşığı sıvı çamaşır kolası
- 4 çorba kaşığı su
- ½ çorba kaşığı sabun tozu

Malzemelerin hepsi çukur bir kapta yumurta çırpacağı ile iyice çırpılır. Kıvamına göre gerekirse biraz daha su eklenerek boya kaplarına konularak kullanılır.

Suluboya-3

- 1 ölçü toz boya
- 2 ölçü toz deterjan veya sabun
- 2 ölçü su

Bütün malzemeler iyice karıştırılır. Bu şekilde hazırlanan suluboya ile kalın boyama fırçaları ile resim yapılır.

Piştirilerek Hazırlanan Suluboya

- 1 bardak çamaşır kolası
- 1 bardak soğuk su
- 2 bardak sıcak su
- 1 kahve kaşığı toz boya

Çamaşır kolası, soğuk su ile eritilir. Kaynamakta olan sıcak suya ilave edilerek, karıştırılarak piştirilir. Koyulaşp berraklaşınca ateşten indirilir. İstenilen renkte boya ilave edilerek karıştırılır. Karışım sulu olursa bir miktar daha sulandırılmış kola ilave edin. Koyu olursa çok az su ile sulandırılarak tekrar piştirilir. Soğuduktan sonra ağzı kapalı kavanozlarda saklanır.

Suluboya Çalışmaları

Baskılar

- Sebze Baskısı (patates, soğan, havuç vb.)
  - Sünger Baskısı
  - Yaprak Baskısı
  - İp Baskısı
  - Rulo Ya Sarılmış İp Baskısı
  - Fırça Baskısı
  - Naylon Baskısı
  - El Ve Parmak Baskısı
  - Makara Baskısı
  - Kapak Baskısı
  - Kâğıt Baskısı
  - Silgi Baskısı
  - Araç-Gereç Baskısı
- **Sebze Baskıları**, havuç, soğan, pırasa gibi sebzeler kesilerek boyanır ve kâğıdın üzerine basılır. Patates ortadan kesilir. Üzerine istenilen şekil çizilerek çıkartılır ve boyanarak basılır. Sıkılmış yarım limon da baskı tekniğinde kullanılabilir.
- **Sünger Baskısı**, süngerler çeşitli geometrik şekillerde kesilir. Boyaya batırarak kâğıt üzerine bastırılarak çalışılır.
- **Yaprak Baskısı**, çeşitli ağaçlardan toplanmış farklı boydaki yapraklar boyanarak kâğıt üzerine bastırarak şekilleri çıkarılır. Yine çiçekler, buğday, arpa, çavdar başakları da baskı tekniğinde kullanılabilir.

Resim 1.40: Farklı yaprak baskıları

- **İp Baskısı**, 30–35 cm boyundaki sicim derin olmayan bir kaba konan suluboyaya batırılır. İkiye katlanmış kâğıdın arasına konur ve bir elle kâğıt üstten bastırılır. Diğer elle ipin ucundan tutulup hızla çekilir.
- **Rulo Sarılmış İp Baskısı**, kâğıt havlu rulolarına kalınca bir ip sıkıca sarılır (bitişik ya da aralıklı olarak). İpin üzeri süngerle ya da fırçayla boyanır. Boyanmış rulo, kâğıt üzerinde değişik yönlerde bastırılarak gezdirilir.
- **Fırça Baskısı**, fırça uçları boyaya batırılır. Kâğıt üzerinde bastırarak şekil oluşturulabilir ya da kâğıdın her tarafı sadece baskı ile doldurulabilir.

Resim 1.41: Fırça baskısı

- **Naylon Baskısı**, küçük kabartma desenli naylon örtüler fırça ile boyanır. Kâğıda ters çevirerek basılır. Naylon örtünün deseni kâğıt üzerine çıkar.
- **El Ve Parmak Baskısı**, çocuklar el ve parmaklarının iç kısmını boyayarak kâğıt üzerine bastırırlar. El ve parmaklarının şekilleri kâğıt üzerine çıkar.
- **Makara Baskısı**, makaraların yuvarlak olan baş kısımları boyanarak kâğıt üzerine bastırılır.
- **Kapak Baskısı**, farklı özellikteki kapakların dış kısmı boyanır ve kâğıt üzerine değişik şekillerde bastırılarak resimler oluşturulur.
- **Kâğıt Baskısı**, bir tabaka kâğıt elde buruşturularak elma büyüklüğüne getirilir. Suluboyaya batırılarak kâğıt üzerine bastırılır.
- **Silgi Baskısı**, kurşun kalemlerin uçlarındaki silgiler suluboyaya batırılarak resim yapılır.
- **Araç-Gereç Baskısı**, mutfak araç, gereçleri baskı tekniğinde kullanılabilir. Çatal, spatula, şişe mantarları, bisküvi kalıpları gibi.

➤ **Püskürtme**

Şekiller karton üzerine çizilir ve kesilir. Resim kâğıdın üzerine yerleştirilir (şekillerin yerine çiçek vs. kullanılabilir). Püskürtme yapmak için çıta ile gerdirilmiş tel ve eski diş fırçası veya herhangi bir pompa kullanılabilir. Püskürtme için kolasız suluboya kullanılmalıdır.

Fırça hazırlanan boyaya batırılır, telin üstüne sürülür. İşlem birkaç kez tekrar edilir. Püskürtme kumaş üzerine de yapılabilir. Kumaş üzerine yapılan çalışmada kumaş boyası kullanılır.

➤ **Damlatma**

Kullanılacak kâğıt ortadan ikiye katlanır. Katlanan yerin bir yüzüne fırça ile değişik renklerde boya damlatılır. Üstteki kâğıt katlanarak hafifçe bastırılır. Kâğıt açıldığında değişik şekiller oluştuğu görülür. Oluşan şekilleri neye benzettikleri konusunda çocukların yorumları alınabilir. Damlatma tekniği ile hazırlanan kartlar özel günlerde kullanılabilir.

➤ **Şeker Boyası**

Kâğıda istenilen şekil çizilir. Çizilen şeklin içine toz şeker doldurulur. Üstüne çeşitli renklerde suluboya damlatılır. Şeker damlatılan boyayı emer kuruduktan sonra çok güzel bir resim oluşur.

Aynı çalışma çizilen şekil önce suluboya ile boyanıp sonra üzerine toz şeker serperek çalışılabilir.

➤ **Sihirli Boya**

Kâğıt üzerine mum veya pastel boya ile çeşitli şekiller çizilir, resimler yapılır. Üzeri suluboya ile boyanır. Mumla çizilen yerleri suluboya boyamadığı için çizilen şekil olduğu gibi kalır.

Resim 1.42: Sihirli boya tekniği ile tavşan

➤ **Şekil Çıkarma**

Şekil çıkarma iki şekilde uygulanır.

Birincisi, karton üzerine istenilen şekil çizilir ve kesilir. Kesilen şekil ikinci bir kâğıdın üzerine yerleştirilir. Üstünden suluboya ile boyanır. Şekil çizilen karton kaldırılır. Çizilen şeklin kâğıt üzerine çıktığı görülür.

İkincisi, şekil karton üzerine çizilir. Şekil oyularak çıkarılır. Şekil çıkarttığımız karton ikinci bir kâğıt üzerine yerleştirilir. Çizilen şeklin içi boyanır ve üstündeki kâğıt kaldırılır. Şeklin ikinci kâğıda çıktığı görülür.

➤ **Pipetle Üfleme**

Boya çeşitli renklerde, ayran kıvamında hazırlanır. Kâğıtların üzerine birer kaşık konur. Çocukları kamışlarla bu boyaları, kâğıdın değişik yönlerine üfleyerek, desen oluştururlar.

➤ **Parmak Boyası**

Parmak boyası tekniği çocukların çok severek yaptıkları, hiçbir araç kullanmadan, dokunarak duygusal tatmini sağlayan bir çalışmadır. Çocuklar üstlerinin kirlenmesinden korkarak çekingen davranabilirler. Bunun için çalışmaya başlamadan önce çocuklara mutlaka önlük giydirilmelidir.

Parmak boyası çalışmasında bir tarafı parlak kâğıtlar kullanıldığı gibi masanın üstü veya muşambanın hafifçe ıslatılması kayganlığı sağlama açısından tavsiye olunur.

Parmak boyası çalışması müzik eşliğinde yapılırsa çocuklar için daha rahat ve keyifli bir ortam hazırlanmış olur. Parmak boyası uygulanırken;

Resim 1.43: Parmak boyası uygulama aşaması

Değişik renklerde hazırlanmış olan parmak boya kalıplarında masaya yerleştirilir. Çocukların istediği renkte boya, birkaç kaşık çocuğun kâğıdının üstüne konur. Çocuk parmakları ile özgürce istediği gibi çalışmasını yapar. Parmak boyası masanın üzerinde çalışılacaksa çalışma bittikten sonra üzerine kâğıt kapatılır. Parmaklar kâğıdın üzerinde hafifçe gezdirilerek kopyası alınır. Kurumaya bırakılır. Parmak boyası çalışmalarında çocuklara tarak, tavuk tüyleri vb. verilirse değişik şekiller elde edilir. Ayrıca parmak boyası küçük gruplar halinde çalışılmalıdır. Çünkü öğretmen dört-beş çocuktan fazlasına yardımcı olmakta güçlük çekebilir.

Parmak Boyası Tarifleri

Parmak Boyası-1

- 1 bardak çamaşır kolası
- 1 bardak soğuk su
- 2 bardak sıcak su
- ½ bardak toz sabun
- 1 çay kaşığı talk pudrası
- 1 çay kaşığı toz boya
- Birkaç damla karanfil yağı

Bir kap içinde kola, soğuk suda eritilir. Kaynamakta olan suya karıştırarak azar azar ilave edilip berraklaşmaya kadar pişirilir. Ateşten indirilen bu karışıma toz sabun (deterjan olmamalı), talk pudrası, toz boya, birkaç damla karanfil yağı ilave edilir. Soğumaya bırakılır.

Parmak Boyası-2

- 300 gr. çamaşır kolası
- 300 gr. toz sabun
- 2 bardak soğuk su
- 1 çorba kaşığı toz boya

Sabun tozu ve nişasta (ya da çamaşır kolası) karıştırılır. Yavaş yavaş su ekleyerek patates püresi kıvamına gelinceye kadar iyice çırpılır. Toz boya ilave edilir.

Parmak Boyası-3

- 1 bardak un
- 3 bardak soğuk su
- 1 tatlı kaşığı tuz

İçinde su kaynamakta olan kabın içine ikinci bir kap koyarak (benmari yöntemi) un, soğuk su ve tuz karıştırarak koyulaşmaya kadar pişirilir. Ateşten indirildikten sonra iyice çırpılır. Boya eklenerek kullanılır.

Parmak Boyası–4

- ½ bardak mısır nişastası
- 4 bardak kaynar su
- 1 kaşık boya

Nişasta suyun içinde yavaş yavaş karıştırarak eritilir. Bir taşım kaynadıktan sonra ateşten alınır. Boya ilave edilerek soğumaya bırakılır.

Parmak Boyası–5

- 1 bardak un
- 1 kaşık toz boya (toz boya kuru haldeyken una eklenir)
- 1,5 bardak tuz
- ¾ bardak su

Malzemenin tümü karıştırılarak, çocuklara çok ilginç gelecek pütürlü bir parmak boyası elde edilir.

1.5.1.3. Kâğıt Çalışmaları

Kâğıt çalışmaları çocukların seyerek ilgilendikleri ve gelişimlerini birçok yönden destekleyen çalışmalardan birisidir. Önemli olan bu ilgiyi doğru bir şekilde yönlendirmek ve çocukların gelişimlerine katkıda bulunacak biçimde kullanmaktır. Kâğıt çalışmalarını çocukların engel durumlarına ve gelişim düzeylerine uygun düzenlemek gerekir.

Kâğıt Çalışmalarının Çocuğun Gelişimine Etkisi

- Çocukların el becerilerini geliştirmelerine imkân sağlar.
- Birçok malzeme ve araç-gereci tanır ve nasıl kullanılacağını öğrenirler.
- Bir işi başarmanın ve bir eser ortaya koymanın mutluluğunu hissederler. Özgüvenleri gelişir.
- Şekil, uzun-kısa, renk gibi kavramların gelişmesine yardımcı olur.
- Yaratıcılıklarının gelişmesine yardımcı olur.
- El-göz işbirliğinin gelişimini destekler.
- Görme engelli bireylerde dokunarak değişik nesnelere ve değişik dokuları tanıma imkânı sağlar. Dokunma ve hissetme duyusunun gelişimi destekler.
- Az görenlerde el-göz, körlerde kulak-el işbirliğinin gelişimini destekler.
- Seçim yapma ve karar verme yeteneklerini geliştirir.
- Kuralları öğrenme, yardımlaşma, paylaşma ve grup çalışmalarına katılmayı öğrenir.
- Kendi işini planlamayı, uygulamayı, sonuçlandırmayı başarır ve bağımsız bir kişilik gelişmesine yardımcı olur.

Kâğıt Çalışmalarında Kullanılan Araç ve Gereçler

- Cetvel
- Gönye
- Pergel
- Kalem
- Zımba
- Tel zımba
- Yapıştırıcı

Kâğıt çalışmalarında çeşitli cinsteki kâğıt kullanılabilir. Bunları şöyle sıralayabiliriz;

- Resim kâğıdı
- Fon kâğıdı
- Hediye paketi kâğıtları
- Kese kâğıdı
- Elişi kâğıdı
- Gazete kâğıdı
- Ambalaj kâğıdı
- Milaş kâğıdı
- Dergi sayfaları
- Teksir kâğıtları
- Grapon kâğıdı
- Karton
- Tuvalet kâğıdı
- Takvim ve afişlerin renkli yüzeyleri
- Mukavva
- Duvar kâğıdı parçaları

Kâğıt Çalışmaları Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar

- Kâğıt çalışmalarında kullanılacak araç-gereçler çocuklar rahat kullanılabileceği nitelikte olmalıdır. (Sivri uçlu makaslar delici, batıcı malzemeler kullanılmamalıdır.)
- Yapılacak çalışma çocukların engel durumu ve gelişim özelliklerine göre planlanmalıdır. Etkinlik çocuklara göre çok basit ya da seviyelerinin üstünde olmamalıdır.
- Çalışmalar basitten karmaşığa doğru planlanmalıdır.
- Öğretmen çocuklara sürekli örnek vermekten kaçınılmalı amaç doğrultusunda rehberlik ederek yönlendirmelidir.
- Kâğıt çalışmalarında çocuklara yeterli süre tanınmalı. Araç gereçler önceden hazırlanmalıdır.

Kâğıt Çalışmalarında Kullanılan Temel Teknikler

Kâğıt çalışmalarında belli teknikler kullanılır. Bu teknikler yırtma-yapıştırma, kâğıt kesme, kâğıt yuvarlama, kâğıt katlama, buruşturma teknikleridir.

Ayrıca kâğıt çalışmalarında birkaç teknik bir arada kullanılarak farklı kompozisyonlar oluşturabilir.

Çocuklara temel tekniklerle çalışma yaptırılmadan önce makas tutma, kâğıt yırtma, kesme, buruşturma, yuvarlama delme gibi becerileri geliştirici çalışmalar yaptırılmalıdır. Çocuklar bu çalışmalarda beceri kazandıktan sonra planlı temel tekniklerin kullanılarak uygulanması yararlı olacaktır.

➤ **Kâğıt Yırtma-Yapıştırma**

Herhangi bir alet kullanmadan kâğıdı istenilen şekilde koparmaya “yırtma tekniği” denir. Resim kâğıdına istedikleri resmi çizerler. Gazete ve dergi sayfalarından kopardıkları kâğıt parçalarını çizilen resmin üzerine yapıştırırlar ya da resim çizmeden kâğıtları yırtıp, yapıştırarak resim çalışması yaparlar.

Resim 1.44: Kâğıt yırtma-yapıştırma örneği

➤ **Kâğıt Kesme**

Kâğıda çizilen herhangi bir şekli kesip çıkarmaya kâğıt kesme denir. En çok kullanılan tekniklerden bir tanesidir. Kesme çalışmalarında çocukların yaşları, becerileri ve engel düzeyleri çok iyi bilinmelidir. Henüz makas tutmasını bilmeyen bir çocuktan bir daireyi kesip çıkarması beklenemez. Çocuğa önce makas tutma ve düz çizgi üzerinden kesme çalıştırmaları yaptırılır. Daha sonra renkli dergiler verilir ve basit şekilde kesmesi istenir. Sonra ayrıntılı şekillerin kesilmesine geçilir.

Resim 1.45: Kâğıt kesme ile civciv resmi

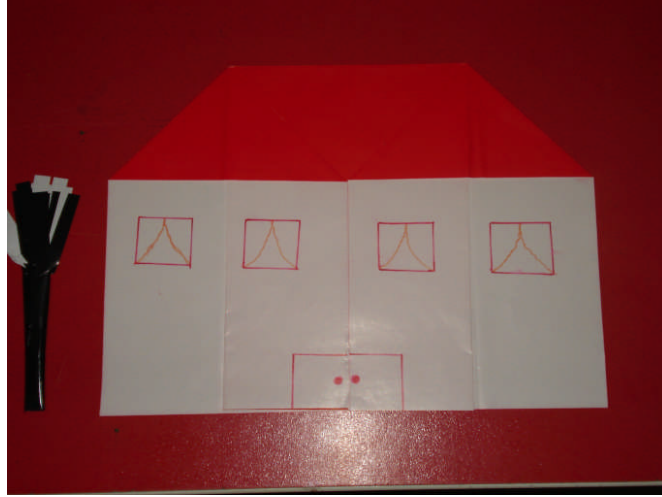

Resim 1.46: Kâğıt kesme ile çocuk resmi

➤ **Kâğıt Yuvarlama**

İnce karton, elışı kâğıdı, fon kâğıdı, dergi sayfaları gibi kâğıtlardan kesilmiş şeritlerin, kalem gibi bir araçla ucundan tutup yuvarlayarak kullanma işlemine denir. Kâğıt yuvarlama tekniği ile çeşitli süslemeler, şapkalar, taşır araçları, insan, hayvan figürleri yapılabilir.

Resim 1.47: Kâğıt yuvarlama tekniği ile ağaç yapımı

➤ **Kâğıt Katlama**

Kâğıda istenilen şekilde kesin hatlar kullanarak şekil vermeye kâğıt katlama denir. Katlama tekniği mukavva hariç her türlü kâğıtla çalışılabilir. Kâğıt katlama tekniği ile çeşitli etkinlikler yapılabilir. Kedi merdivenleri, bardak, hayvan figürleri, taşıklar, fenerler, sepet vb. bunlardan bazılarıdır.

➤ **Kâğıt Buruşturma**

Kâğıdın parmakla ya da avuç içince çeşitli boyutlarda buruşturularak yuvarlak toplar oluşturularak kullanılmalıdır. Çocukların çok severek yaptıkları çalışmalardan birisidir. Özellikle özel alt sınıflarda çok kullanılan ve başarılı sonuçlar alınan bir tekniktir.

Resim 1.48: Buruşturma tekniği ile çiçek

Kâğıt Çalışmaları İle Yapılabilecek Çalışmalar

➤ Süslemeler

Kâğıt çalışmaları ile yapılan çalışmaların başında gelir. Süslemeler için daha çok renkli Grapon kâğıdı, dergi sayfaları, elışı kâğıdı, fon kâğıdı ve karton kullanılır.

Kâğıttan yapılan süslemeler şunlardır;

Zincirler, elışı kâğıtları uzun şeritler halinde kesilir. Şeritler birbirinin içinden geçirilerek iki ucu yapıştırılır. Zincirler çok çeşitli şekillerde hazırlanabilir.

Kedi Merdiveni, Grapon kâğıdı ile yapılan bir süslemedir.

Kâğıt Fener, renkli karton, fon kâğıdı veya elışı kâğıdı kullanılır. Fon kâğıdı dikdörtgen şeklinde hazırlanır. Tam ortadan ikiye katlanır. Katlanan yerden belirli aralıklarla kenarı 3,5 cm kalıncaya kadar çizilir ve kesilir. Dikdörtgen açıldıktan sonra iki kenar yapıştırılarak, ince bir sap ilave edilir. Değişik şekillerde de yapılabilir.

Resim 1.49: Elışı kâğıdı ile yapılmış fenerler

Mobil, mobillerin pek çok çeşitleri vardır. İstenilen figürleri kesilir. Farklı uzunluklardaki iplere dizilir. Tahta çubuklara tutturulur. Sınıfın yüksekte bir yerine asılır.

Çiçek Yapımı, çiçek yapımı için en uygun kâğıt kolay bükülen Grapon kâğıdıdır. Grapon kâğıdından çok çeşitli çiçek yapılabilir.

➤ Şapka-Çanta ve Maskeler

Şapka ve çanta yapımı için karton, gazete kâğıdı vb. kullanılır. İki sayfalı gazete kâğıdı alınır ve katlı kenar yukarı gelecek şekilde tutulur. Sonra katlı kenarın tam ortası bulunur. Buradan aşağı dik bir çizgi çizilir. Bu orta noktadan sağ üst köşeye kadar olan kenarı çizginin tam üstüne gelecek şekilde katlanır. Sonra sol tarafta böyle katlanır. Aşağıda şerit şeklinde kalan iki kat fazlalığın üstte kalan katı yukarı doğru iki defa kıvrılır. Sağda ve

solda kısa kenarlar çocuğun başına göre taban dik bir katla arkaya kıvrılır. Sonra alttaki kısım yine iki defa arkaya kıvrılır. Bu katlamaları öğretmen çocuklara göstererek beraber yapmalıdır. Özel günlerine kutlamalarında mukavva ve kartondan çeşitli süslü şapkalar ve çantalar yapılabilir. Şapka ve çantalar kedi merdivenleri,- uzun şeritler ve yaldızlı kâğıtlarla süslenebilir.

Resim 1.50: Fon kâğıdından şapka

Resim 1.51: Fon kâğıdından maske

Maskeler karton ve fon kâğıdından yapıldığı gibi kese kâğıdından da yapılabilir. Maske yapılacak kese kâğıtları çocukların başına sığabilecek büyüklükte ve kolay yırtılmayan kâğıttan yapılmış olmalıdır. Maske yapımı için alınan kese kâğıtlarına istenilen hayvan ya da insan figürü çizilir. Göz, ağız yerleri kesilerek çıkarılır. Boya ve şeritlerle istenilen şekilde süslenir.

➤ **Mozaik**

Elişi kâğıdı ya da dergi sayfalarından küçük kareler kesilir. Bu kareler mozaik gibi yan yana yapıştırarak resim yapılır.

➤ **Boncuk**

Renkli eliş kâğıtlarından ya da dergi sayfalarından dik üçgenler kesilir. Sunu öğretmen hazırlamalıdır. Çocuklar her bir üçgeni kalın kenarından ucuna doğru kibrit, kürdan veya ince çubuğun üzerine sararlar. Üçgenin ucu yapıştırılır. Kuruyunca kürdan ve çubuk çıkarılır. Hazırlanan boncuklar ise dizilerek kullanılır.

➤ **Yelpaze**

Kâğıt akordeon gibi katlanır. Ortadan kıvrılır. Ortada yan yana gelen kenarları yapıştırılır.

➤ **Seri Resimler**

Kâğıt akordeon gibi katlanır. En üste resim çizilir. Resmin kenarlarından kesilir. Resmin her iki yanında kesilmedik yerler kalmalıdır ki seri resim elde edilsin el ele tutuşan çocuklar, yan yana ağaçlar gibi.

➤ **Dokuma**

Dokunularak karton veya kâğıt öğretmen tarafından hazırlanır. Kâğıda eşit aralıklarla yatay çizgiler çizilir. Bunlar kenarlara kadar ulaşamazlar. Kâğıt çizgilerin üzerinden kesilir. Ayrıca dergi ve elişi kâğıdından kesilmiş şeritler hazırlanır. Her şerit, çizgi çizgi kesilmiş kâğıdın dilimlerinin bir altından bir üstünden geçirilerek dokuma elde edilir.

➤ **Artık Malzeme Çalışmaları**

Günlük yaşantımızda evlerimizde, okulda kullandıktan sonra genellikle çöpe atılan fakat özelliği bozulmamış birçok malzeme vardır. Bu artık malzemelerle çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkaran pek çok etkinlik yapılabilir. Bu artık malzemeler çocuklar için satın alınan pek çok pahalı oyuncaktan daha değerlidir.

Bu Artık Malzemeleri Sıralayacak Olursak;

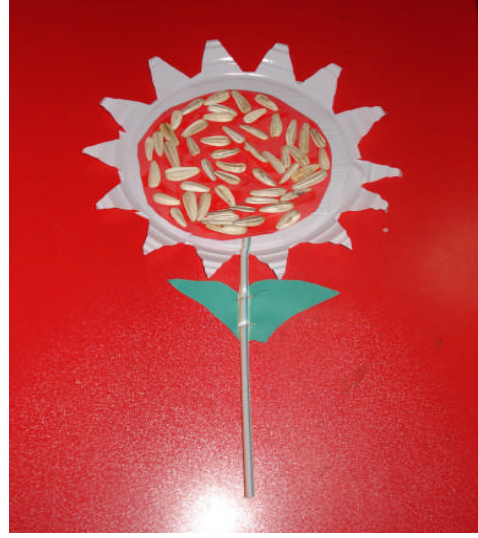
- Mukavva kutular
- Plastik şişeler
- Bitmiş makaralar
- Şampuan, deterjan kutular
- Düğmeler, boncuklar
- Yünler, ipler, tüyler
- Kağıt havlu, tuvalet kağıdı ruloları
- Deri parçaları
- Dergiler
- Çam kozalakları, ağaç kabukları
- Yumurta kolileri
- Kavanozlar
- Deniz kabukları
- Çakıl taşları
- Şişe kapakları, mantarlar
- Tebrik kartları
- Kuru çiçekler ve yapraklar
- Kumaş artıkları
- Çeşitli tahıllar
- Köpük tabaklar
- Plastik bardak ve tabaklar
- Kavanozlar
- Kuru yemiş kabukları

Artık malzemeler öğretmen tarafından gözden geçirilip çocukların sağlığı ve estetik gelişimleri göz önünde bulundurularak kullanılabilir duruma getirilmeleridir. Bunun için temizlenmesi gerekenler yıkanır, üzerlerinde çocuğa zarar verecek materyaller varsa çıkarılır. Yün, deri ve kumaş parçaları çocukların kullanabileceği boy ve biçimlerde kesilir. Daha sonra malzemeler gruplanır ve ayrı ayrı kutular içinde çocukların istedikleri zaman ulaşabilecekleri bir dolaba yerleştirilir. Artık malzemelerin kullanılabilir duruma getirilmesi, çocuklarda ilgi ve motivasyonu artıran önemli bir faktördür.

Artık malzemeler, çocukların proje çalışmaları için çok elverişlidir. Proje çalışmasında birkaç çocuk bir arada ilgilerini çeken bir konu üzerinde çalışabilirler.

Resim 1.52: Ağaç dalları ile çiçek çalışması

Resim 1.53: Plastik tabak ve çekirdek kabuğu ile çiçek çalışması

Proje çalışmaları çocuklar arasında etkileşimi ve işbirliğini kolaylaştırır. Eğitimde proje çalışmalarına yer verilmeli ve çocuklar yönlendirilmelidir.

Artık malzeme çalışmalarında çocukları özgür bırakmalı, istedikleri tekniği ve materyali kendileri seçip karar vermeli ve yönlendirici örnekler vermekten kaçınılmalıdır.

Resim 1.54: Sim ve pullarla balık çalışması

Artık Malzeme Çalışmalarının Çocuğun Gelişimine Etkisi

- Çocukların yaratıcılığının ve hayal gücünün gelişimini destekleyen geniş olanaklar sunar.
- Çocuklar değişik malzemeleri tanır, yeni sözcükler öğrenir.
- Çocuğun el becerilerini geliştirir.
- Proje geliştirme becerilerini kazanır.
- Araştırma, keşfetme becerisi kazanır.
- İşbirliğini öğrenir, sözlü iletişim becerileri gelişir.
- Problem çözme yetenekleri gelişir.
- Çocukların kendi buluşlarını ortaya koymalarına ortam hazırlar.
- Başarı duygusu özgüvenini geliştirir.
- El-göz koordinasyonu gelişir.
- Görme engellilerde nesnelere ve özelliklerini dokunarak tanımlarını sağlar.
- Görme engellilerde dokunma duyusunun gelişimini destekler.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel Eğitimde serbest zaman etkinliklerini araştırınız. Özel Eğitim Kurumlarında uygulanan serbest zaman etkinlikleri fotoğraf ve kamera çekimleri ile destekleyerek bir doküman hazırlayınız. Sınıfta öğretmen ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özel Eğitimde serbest zaman etkinliklerini araştırınız	➤ Özel eğitim kurumlarından, erken çocukluk eğitimi kurumlarından, kütüphanelerden, üniversitenin ilgili bölümlerinden, internetten yararlanabilirsiniz.
➤ Özel eğitim veren bir kurumu ziyaret ediniz	➤ Ziyaret ettiğiniz kurumla irtibat kurunuz. Gerekliyse yazılı izin alınız. Ziyaret edeceğiniz gün ve saati kuruma bildirin.
➤ Kurumda uygulanan serbest zaman etkinlikleri hakkında bilgi alınız. Okul yöneticisinden izin alarak bu etkinlikleri uygulama aşamasında fotoğraf ve kameraya çekiniz.	➤ Araştırmanızı not edebileceğiniz not kâğıtları, fotoğraf makinesi, kamera, kalem gibi malzemeleri hazır bulundurunuz.
➤ Araştırmanızı arkadaşlarınızla, öğretmenlerinizle paylaşmak üzere sunum dosyası hazırlayınız.	➤ Aldığınız bilgileri, gözlemlerinizi, fotoğrafları, video çekimlerini, değerlendirmeleri gerekli düzenlemelerle dosyaya yerleştiriniz. Giriş-gelişme-sonuç bölümlerini belirleyiniz.
➤ Araştırma sonucunda hazırladığınız dosyanızı görsel bir sunum tekniği ile arkadaş ve öğretmeninizle paylaşınız.	➤ Sunumu, projeksiyon, VCD veya tepegöz ile yapınız. Sonra arkadaşlarınızın fikirlerini alınız.

KONTROL LİSTESİ

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre kendinizi değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet/Hayır” seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
1. Özel Eğitimde serbest zaman etkinliklerini araştırdınız mı?		
2. Özel eğitimi veren bir kurumu ziyaret ettiniz mi?		
3. Ziyaret ettiğiniz kurumda uygulanan serbest zaman etkinlikleri hakkında bilgi alıp yapılan çalışmaları fotoğrafını veya kameraya çektiniz mi?		
4. Araştırdığınız özel eğitimde serbest zaman etkinlikleri çalışmanızdan sunum yapmak üzere dosya oluşturduunuz mu?		
5. Hazırladığınız dosyayı görsel sunum tekniği ile arkadaşlarınız ve öğretmeninizle paylaştınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz.

Cevaplarınızın hepsi evet ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruları cevaplayarak faaliyette kazandığınız bilgi ve becerileri ölçünüz. Soruları (D) doğru ya da (Y) yanlış olarak değerlendiriniz.

1. ( ) Blokların yerleştirildiği raflar çocuğun boyuna uygun olmalıdır.
2. ( ) Çocuklar için seçilecek kitapların resimleri az, yazıları fazla olmalıdır.
3. ( ) Çocukların sağlıklı büyüüp gelişmesi için duygu ve düşüncelerini rahatça ortaya koyabilmeleri gerekir.
4. ( ) Eğitici oyuncaklar sanat etkinlikleri çalışmalarında yer alır.
5. ( ) Evcilik köşesi oyunları görme engelli çocukların alan kavramı gelişimini destekler.
6. ( ) İlgili köşelerindeki oyunlar, işitme engelli çocuklarda dili kullanmaya özendirir.
7. ( ) Sanat etkinlikleri çalışmalarında çocuklara sık sık müdahale edilerek yanlışları düzeltilmelidir.
8. ( ) Plastrin boya çalışmalarında kullanılan bir malzemedir.
9. ( ) Sanat etkinlikleri çocuklarda estetik duyarlılığı geliştirerek çevresindeki güzellikleri fark etmesini sağlar.
10. ( ) Fen ve doğa köşesi sınıfın herhangi bir yerinde düzenlenebilir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, özel eğitimde serbest zaman etkinliklerini hazırlayabilecek ve uygulayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Sevgili öğrenci, bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Özel Eğitimde uygulanabilecek serbest zaman etkinliklerini basılı kaynaklardan ve internetten araştırınız.
- Çevredeki özel eğitim kurumlarında hangi serbest zaman etkinliklerine yer verildiği, ilgi köşelerinde bulunan materyallerin özellikleri ve bunların düzenlenmesine ilişkin incelemelerde bulunarak not ediniz. Mümkünse kayda alınız.
- Özel eğitimde serbest zaman etkinlikleri ile ilgili bulduğumuz örneklerden bir albüm hazırlayınız.

Resim: “Kış Kelebeği” Konya Merkez İş eğitim Merkezi Eğitim Uygulama Okulu ve Ağır Düzeyde Öğrenme Yetersizliği Olan Çocukların 2007 yılı Matra Projesi

2. SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİNİ HAZIRLAMA

2.1. Serbest Zaman Etkinliklerinin Planlanıp Uygulamasında ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilecek Noktalar

2.1.1. İlgi Köşelerinin Planlanıp Uygulanmasında ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilecek Noktalar

Özel eğitimde serbest zaman etkinlikleri kapsamında bulunan ilgi köşelerinde araç-gerecin, çocuklara özelliklerine uygun olarak seçilmesi ve köşelerin eğitim ortamının çocuklara göre düzenlenmesi önemlidir.

İlgi Köşelerinin Düzenlenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar;

- İlgi köşeleri çocukların dikkatini çekecek şekilde düzenlenmeli, bu köşede bulunan materyaller belli bir düzen içinde olmalı, karışık olmamalı.
- Fiziki koşullar göz önüne alınarak, mümkün olduğunca ilgi köşelerinin tamamına yer verilmeye çalışılmalıdır.
- Sakin ve sessiz etkinlikleri içeren ilgi köşeleri yan yana getirilmeye çalışılmalıdır.
- İlgi köşeleri hareket özgürlüğünü kısıtlamayacak şekilde düzenlenmelidir.
- Her ilgi köşesi için çocukların oynayabilecekleri kadar boş alan bırakılmalıdır.
- İlgi köşeleri birbirinden oyuncak dolapları, raflar, halılar, paravanlar vb. araçlarla ayrılmalıdır.
- Her ilgi köşesi o köşenin özelliğini yansıtacak materyallerle donatılmalıdır.
- İlgi köşelerinde herhangi bir amacı olmayan, yalnızca süs unsuru taşıyan araç-gereçler bulunmamalıdır.
- İlgi köşelerinin tamamına fiziki koşullar nedeniyle yer verilemediği durumlarda, amaç ve kazanımlar doğrultusunda dönüşümlü olarak yer verilmelidir.
- İlgi köşeleri çocuklar için tehlike yaratmayacak şekilde düzenlenmelidir.
- İlgi köşelerindeki materyallerde amaç ve kazanımlar doğrultusunda değişiklikler yapılmalı ve ilgi köşeleri zengin uyarıcılarla donatılmalıdır.
- İlgi köşelerinde malzemelerin temizliği düzenli aralıklarla ve gerektiği durumlarda yapılmalıdır.
- Görme engellilerde ilgi köşelerinin yerleri değiştirilmemelidir. Materyallerdeki değişiklikler çocuklara tanıtılmalıdır.
- Zihinsel engelli çocuklarda özellikle eğitici oyuncaklar (parça-bütün, renk, şekil, yarım, çeyrek vb. kavram oyuncakları) köşesini bol malzeme ile donatmak önemlidir.

Resim 2.1: Farklı şekli içeren eğitici oyuncaklar

Resim 2.2: Renk kavramını içeren eğitici oyuncak

Resim 2.3: Saatli abaküs

- Otistik çocuklarda, zihinsel gelişimle ilgisi olmayan, ancak sosyal gelişimle ilgili bir yetersizlik söz konusudur. Bu nedenle eğitici oyuncak köşesinde amacına uygun oynayabilirler. Ancak hayal ve iletişim kuramadıkları için evcilik köşesinde ve grup oyunları gerektiren köşelerde etkinliklere katılamazlar. Zamanlarının çoğunu tek başına oynayarak geçirdikleri gözlenmiştir. Otistik çocuklarda ilgi köşeleri oluştururken bu husus dikkate alınmalıdır.
- Görme engellilerde ilgi köşelerinde kullanılan materyaller, eğitici oyuncaklar, fen-doğa köşesi, materyalleri dokunarak anlayabilmeleri için kabartma alarak hazırlanmış olmalıdır.
- İşitme engelli çocukların en önemli sorunu dil ve iletişim problemidir. İlgi köşelerindeki özellikle grupla oynanan oyunlarda yönlendirilmeleri yararlı olacaktır.
- Bedensel engellilerde engelin durumuna göre köşelerde düzenleme yapılmalıdır.

Özel eğitimde serbest zaman etkinliklerini planlama uygulama ve değerlendirme aşamalarında göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalar vardır. Bunlar çocukların engel durumu da göz önüne alınarak materyal seçiminden, kullanılan tekniğe, tekniğin uygulama basamaklarına, uyarıcı ortamın hazırlanmasına kadar dikkatle ele alınması gereken

konulardır. Bunlar göz önüne alınmadan gerçekleştirilen serbest zaman etkinlikleri beklenen yararı sağlayamayacağı gibi bazı durumlarda çocuklara zarar da verebilir. Bütün çocuklarda olduğu gibi özellikle özel eğitime gereksinimi olan çocuklarda bu konu oldukça önemlidir.

Burada öncelikle özel eğitim gerektiren bireyi tanımlamak yararlı olacaktır. Özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlanmaktadır.

Özel eğitimde serbest zaman etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi özel eğitimin amaçları doğrultusunda olmalıdır.

Özel Eğitim Amaçlarından Bazıları Şunlardır;

- Günlük hayatta kendilerine yetecek kadar temel beceri ve alışkanlıklar kazandırarak, bağımsız yaşama gücü vermektir.
- Özel eğitim gereksinimi olan bireyleri topluma hazırlamak, sosyal yönden gelişimlerini sağlayıcı önlemler almak.
- Bireyin yetenekleri ve potansiyeli ölçüsünde eğitim hakkından yararlanmasını sağlamak
- Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin maddi ve manevi gereksinimlerini karşılayabileceği ortam ve koşullar hazırlamak
- Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin özelliklerinden kaynaklanan özür ve problemlerinin oluşturduğu gelişim engellerini ortadan kaldırmak veya etkisini azaltmaktır.

Modülünüzün 1. bölümünde ifade edilen özel eğitimde serbest zaman etkinliklerinin amaçları ve çocuğa olan yararları, özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirmeye yöneliktir.

Özel Eğitimin Temel İlkeleri

- Özel eğitim gerektiren bireylerin, eğitsel performansları dikkate alınarak, amaç, muhteva ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.
- Özel eğitim gerektiren tüm bireyler, ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetinden yararlandırılır.
- Özel eğitime erken başlamak esastır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
- Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.
- Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılımlarının sağlanması esastır.

- Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylerin örgütlerinin görüşlerine önem verilir.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

Özel eğitimde serbest zaman etkinliklerinin planlanıp uygulanmasında bu ilkeler göz önüne alınması gerekmektedir.

- Özellikle zihinsel, öğrenme yetersizliği olan çocukların ve otistik çocukların eğitsel gereksinimlerinin karşılanabilmesi için bu çocuklar için hazırlanan eğitim programları esas alınarak her çocuk için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

BEP (bireyselleştirilmiş eğitim programı) çocuğun performans düzeyi dikkate alınarak hazırlanan öğretim materyalidir.

- Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların öğretiminde kullanılan işlem süreçlerinden “ipuçları” serbest zaman etkinliklerinin uygulanmasında göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır.

İpuçları

İpucu, çocuğa belli bir uyarının varlığında doğru tepkide bulunmasını sağlamak amacıyla nasıl davranacağı ve ne yapacağına ilişkin hatırlatmada bulunmadır. İpuçları; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardımı içerir.

a) Sözel İpucu, çocuğun yapmasını istediğimiz şeyi, sözcüklerle ifade etmektir. Sözel ipucu, bireyler kendilerine söyleneni anladıkları takdirde hareketleri yapmalarına yardım eden kullanışlı bir yoldur. Ayrıca sözel ipucu, çocuğa bir beceriyi gerçekleştirmesi için en az yardım etme yoludur. Öğretimde sadece sözel ipucunun kullanılması düşünülmüyorsa kullanılacak sözel ipuçlarının çocuk için anlamı olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Çocuk için bir anlamı olmayan sözel ipuçları verip çocuğun beceriyi gerçekleştirmesini beklemek, çocuğu başarısız kılma anlamına gelmektedir. Bu nedenle pek çok durumda ipucu, fiziksel yardım ve model olma ipuçlarıyla birlikte kullanılarak sözel ipuçlarının çocuk için anlamlı hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Öğretimde kullanılan sözel ipuçlarının çocuklar başarılı oldukça geri çekilmesi gerekmektedir.

b) İşaret İpucu, fiziksel temas olmadan çocuğun dikkatini bir şeye çekmek için yapılan hareketlerdir. Bu hareketler, kol, el, baş gibi hareketlerden ipucu verilerek çocuktan ne yapması beklendiği ifade edilir. Öğretimde kullanılan işaret ipuçlarının, çocuk başarılı oldukça geri çekilmesi gerekmektedir.

c) Model Olma, bir kişinin yaptığı hareketi gözleyerek ve taklit ederek yapma ve öğrenmedir. Beceri öğretiminde model olma ipucunun kullanılabilmesi için çocuğun taklit etme becerisine sahip olması gerekmektedir. Ancak taklit etme becerisi de öğretilebilir bir beceridir. Bu nedenle taklit etme, model olmadan önce öğrenilmelidir. Model olmada öğretmen, çocuğun o davranışı hangi eliyle, ayağıyla yapmasını bekliyorsa kendisi de o elini

ve ayağını kullanarak beceriyi gerçekleştirmelidir. Bunu yaparken öğretmenin, çocuğun kullandığı eli tarafında ve hafifçe ona dönerek durması daha uygun olmaktadır. Öğretmen, çocuğun karşısına geçerek model olduğunda, çocuk öğretmenin beceri basamağını yaptığı eli ya da koluyla beceri basamağını yapmaya çalışmakta ve bu durum karışıklık yaratabilmektedir.

Model olma ipucu da diğer ipuçlarında olduğu gibi geri çekilmelidir. Model olma, sözel ipuçlarıyla birlikte kullanılır ve öğretim süreci içinde model olmanın ipuçları sistematik olarak geri çekilerek çocuğun sadece sözel ipuçlarıyla hareketi yapması sağlanır. Model olma ipucu, hareketin tamamının yapıp açıklanması ve yönerge verilmesine doğru küçük basamaklar halinde geri çekilmelidir. Model olma ipucunun her beceri basamağında ne kadar modele gereksinimi olduğunu saptamalıdır. Eğer model öğretmen dışında başka birisi olacaksa bu kişinin, öğretimi yapılan çocuk tarafından kabul gören bir kişi olmasına dikkat edilmelidir.

d) Fiziksel Yardım, bir kişiye el, kol, ayak ve benzerleriyle yapılan vücut hareketlerini içeren etkinlikleri öğretmek için uygulanan yardımdır. Fiziksel yardım, öğretmenin çocukla birlikte bir beceri basamağının tamamını yapması ve ne yapıldığını söylemesinden beceri basamağını hiç yapmayıp ne yapılacağını söylenmesine kadar değişen bir süreç içinde uygulanır. Fiziksel yardım uygulanırken sözel ipucu da birlikte verilir. Çocuğun beceri basamağını gerçekleştirmesini sağlamak amacıyla uygulanan fiziksel yardım geri çekilerek çocuk beceri basamağını sözel ipuçlarıyla yapar hale getirilir.

Fiziksel yardım uygulanırken, özellikle el ya da kol hareketlerine ipucu verilirken, ipucu veren kişinin nerede durduğu önemlidir. Öğretmenin, çocuğun arkasına geçerek ve beceri basamağını çocukla birlikte yaparak fiziksel yardım uygulaması, karşılığı önlemektedir. Fiziksel yardımın amacı, çocuğa beceri basamağını nasıl yapacağını hissettirmek, zamanla beceri basamağını sözel ipucuyla yapmasını sağlamaktır.

Fiziksel yardım uygulanırken ilk başta öğretmen, eliyle çocuğun elinden ya da kolundan sıkıca tutarak beceri basamağını yaptırır. Daha sonra öğretmen, çocuğun beceri basamağına katıldığını hissedince elindeki baskıyı hafifletir. Çocuk, beceri basamağını yapar hale geldikçe öğretmenin eli; çocuğun bileğine, ön koluna, dirseğine ve omzuna doğru ilerler. Son olarak çocuk, güçlük hissettiğinde yardım etmek üzere elini, çocuğun elinin yakınında bulundurur.

Sözel, model olma ve fiziksel yardım ipuçları ile bunların her birinin kendi içindeki basamakları ile ilgili ipuçları geri çekilirken çocuğun özellikleri dikkate alınmalı ve ipuçları sistematik bir şekilde çekilmelidir. Çocuk çalışılan basamakta başarısız olursa öğretmenin ipuçlarını hızlı çektiği düşünülebilir. Bu durumda öğretmen, ön basamakta kullanılan ipucuna geri dönerek çalışmaya devam etmelidir.

Ağır zihinsel engeli olan çocuklarda çocuğun durumuna göre etkinliklerin bir aşamasını bile gerçekleştirmesi çok uzun zaman alabilir (aylar veya yıllar gibi). Örneğin, beceri küpündeki becerileri gerçekleştirme aşaması kolaydan sora ilkesine göre şu şekildedir. (Beceri küpü, süngerden hazırlanmış küpün her yüzeyinde kas gelişimi ve beceri eğitimi için günlük hayatta kullanılan malzemeler bulunmaktadır. (Çıt çıt fermuar vb.))

- Amerikan bandını (cırt) açıp kapama
- Fermuar açma-kapatma (fermuar takma aşaması daha sonra)
- Fermuar takma
- Düğme ilikleme işlemine başlamadan önce düğme deliğine ip geçirme
- Düğme açma
- Düğme ilikleme
- Fiyonk çözme
- Fiyonk bağlama
- Ayakkabı bağlama son aşamaya, çok iyi duruma gelebilen çocuklar yapabilir.

Resim 2.4: Beceri küpü

Otistik çocukların eğitimine öncelikle performans ölçülerek başlanır. Bireysel özellikleri ve gereksinimlerine göre amaç ve kazanımlar gerçekleştirilebilir. Öğretmen yapacağı etkinliklerde zaman zamanda küçük gruplar halinde çalışmasını sürdürür.

Sanat Etkinliklerinin Planlanıp Uygulanmasında ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilecek Noktalar;

- Orta ve zihinsel engelli çocuklar ilgi köşeleri ve sanat etkinliklerindeki tüm çalışmalarda engel düzeylerine göre başarı göstermektedirler ve çalışmalarını amacına uygun olarak gerçekleştirirler. Daha büyük ve gelişimi uygun olan çocuklar boncuklardan süs eşyaları, takılar, abajur, tahta oyma ve süslemeleri ile çerçeve vb. çalışmalar yaparlar. Uygun ortam sağlandığında araç-gereç temin edilirse galoş vb. üretimi yaparak meslek edinebilirler.

Resim 2.6: Abajur yapımı

Resim 2.5: Galoş üretimi

- Otistik ve zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların eğitimine performans alınarak başlanır. Bireysel özellikleri ve gereksinimlerine göre amaç ve kazanımlar geliştirilebilir. Öğretmen yapacağı etkinliklerde zaman zaman birebir bazen de küçük gruplar halinde çalışmasını sürdürür.
- Otistik çocukların yeni bir nesneyi genellikle koklayarak ve parmaklarını üzerinde gezdirerek tanımaya ve keşfetmeye çalıştıkları gözlenmektedir. Öğretmenin özellikle sanat etkinliklerinde kullanılan materyalleri verirken bu durum dikkate alınması gerekir.
- Otistik çocukların kâğıt kesme, kutu içine küp atma, ipe boncuk dizme vb. küçük motor becerilerinin zayıf olduğu gözlenmektedir. Ancak öğretmenin kısa, net, kesin yönergesi ile küçük motor becerilerinin gerektirdiği etkinlikleri yapabilmektedirler.

Resim 2.7: İpe dizilmiş boncuklar

Resim 2.8: Yine ipe dizilmiş bir başka boncuk örneği

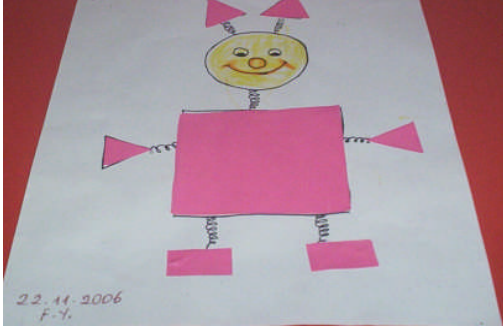
Resim 2.9: Boncuklarla süslenmiş bir golf topu

Resim 2.10: Takı örneği

Otistik çocukların yapmış oldukları boncuk çalışmaları

- Otistik çocuklar boya çalışmaları yoğurma maddeleri ve kâğıt çalışmalarında eğitsel oyuncaklarla amacına uygun oldukça başarılı etkinlikler yaparlar. Ancak bağımsız çalışmaları eğitimcinin gösterdiği model ve vereceği yönergeler doğrultusunda etkinlik yapabilirler.

Resim 2.11: Otistik bir çocuğun yapmış olduğu kâğıt çalışması

Resim 2.12: Otistik bir çocuğun yapmış olduğu kuru boya çalışması

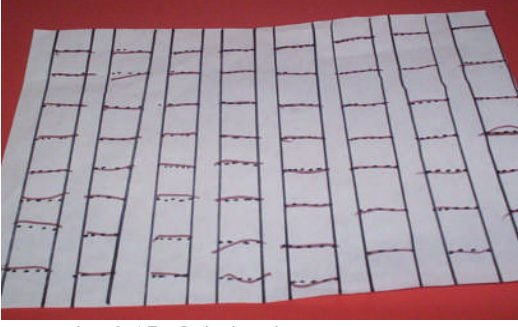

Resim 2.13: Otistik bir çocuğun yapmış olduğu parmak baskısı

Resim 2.14: Otistik bir çocuğun yapmış olduğu parmak baskısı

- Otistik çocukların yönerge olmadan verilen boş kâğıdı ya buruşturdukları ya da yeme eğilimi gösterdikleri gözlenmiştir.

Resim 2.15: Otistik bir çocuğun artık malzeme çalışması

Resim 2.16: Otistik bir çocuğun çizgi çalışması

- Otistik çocukların sözel iletişimde, dil gelişimlerinde hiç konuşmama, sadece bir-iki kelime söyleme, çok kelimeyle anlamsız konuşma, konuşulanları anlamda güçlük çekme gibi özellikler görülmektedir. Sözel iletişim gerektiren etkinliklerde bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Otistik çocuklar yaptıkları çalışmalarını sözel olarak ifade edemezler. Fakat söyleneni anlar ve yaparlar.
- Görme engellilerde etkinliklerin planlama, uygulama ve değerlendirilmeleri çocukların görme dereceleri dikkate alınmalıdır. Kör ve ileri derecede görme engellilerde boyama çalışmalarındaki figürler kabartma olarak sınırları belirlenmiş olmalıdır.
- İşitme engelli çocuklarda uygulanacak etkinliğin yönergesi malzemelerin nasıl kullanılacağını çocuğun çok iyi anladığından emin olduktan sonra uygulamaya geçilmelidir.
- İşitme engellilerde sanat etkinliklerinin uygulama aşamasında sözel iletişimi destekleyici ortamlar oluşturulmalıdır.
- Bedensel engellilerde engelinin durumuna göre düzenlemeler yapılmalıdır.
- Çocukların duygu ve düşüncelerini açıklamalarına olanak veren bir ortam yaratılmalıdır.
- Çocukların estetik gelişimine yardım edecek malzeme ve yöntem seçilmelidir.
- Çocukların bağımsız bir kişilik kazanmalarını sağlayacak çalışmalara yer verilmelidir.
- Çocukların gelişim düzeyleri, engel durumu, ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Sanat etkinliklerinin araç-gereç, yer, zaman, temizlik süreçleri ayrıntılı biçimde önceden planlanmalıdır.
- Zihinsel engeli olan ve otistik çocuklar haricindeki diğer çocuklara örnek yapıp önerilerde bulunmak yerine sadece malzemelerin kullanılmasını açıklanmalıdır.
- Etkinliğin hazırlanması ve temizlikte çocuklardan yardım alınmalıdır.
- Uygun yer ve zamanda gerece dayalı övgülerde bulunarak çocuğun başarısı desteklenmelidir.

- Çevre ve doğadaki güzelliklere çocukların ilgisi çekilmelidir.
- Çocukların rahat çalışabilecekleri bir ortam hazırlanmalıdır.
- Eğitimi uygulama sırasında çocuklara müdahale etmemelidir.
- Çocuklara sanat etkinliklerinde yeterli sayıda ve çok çeşitli materyaller sunulmalıdır.
- Eğitimi, çalışmalarını değerlendirirken çocukları kıyaslamamalı ve etiketlememelidir.
- Çocuklara sanat malzemelerini keşfetmeleri ve onlarla denemeler yapmalarında kendilerini rahat hissedebilecekleri ortam hazırlanmalıdır.
- Çocukların çalışmaları üzerine tarih, isim, çalışmayla ilgili kısa notlar yazarak dosyalamalı ve saklamalıdır.

2.1.2. Serbest Zaman Etkinliklerinin Özelliklerine Uygun Araç-Gereç Hazırlama

Serbest Zaman Etkinliklerinde Kullanılacak Araç-Gereçlerin Özellikleri

- Araç-gereçler çocukların engel durumlarına uygun olmalıdır.
- Çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmalıdır
- Sağlıklı, güvenli ve estetik olmalıdır.
- Sağlam, ilgi çekici, kullanışlı ve ekonomik olmalıdır.
- Çocukların rahat kullanabilecekleri boyutlarda olmalıdır.
- Etkinliklerin amacına hizmet etmelidir.
- Araç-gereç sayısı çocuklara yeterli olmalıdır.
- Günlük yaşamla ilişkilendirilebilmelidir.
- Çocukların yaratıcılığını destekleyici nitelikte olmalıdır.
- Çocukların tüm gelişimlerini destekleyici nitelikte olmalıdır.
- Renkleri parlak, canlı ve ilgi çekici olmalıdır.
- Araç-gereçler çocuklar için tehlike yaratacak, kesici, batıcı, çocuklara zarar verecek nitelikte olmamalıdır.

Serbest zaman etkinliklerinin planlanmasını, özür gruplarına, gelişim düzeyine ve yaşına göre yaptıktan sonra, onu destekleyici araç-gereç seçimi yapılmalı veya hazırlanmalıdır. Bu araç-gereçleri; bloklar, kavram kartları, yap-boz oyuncaklar, evcilik oyuncakları, hava grafiği, büyüteç, iskelet, terazi, deney malzemeleri, kostümler, kitaplar vb. gibi ilgi köşeleri için araç gereçleri olabilir.

Sanat etkinlikleri çalışmaları için ise her türlü kâğıt, parmak boyası, pastel ve mum boyalar, suluboyalar, yoğurma maddeleri, yapıştırıcı ve her türlü artık malzeme seçilebilir, gerektiğinde ise hazırlanmalıdır.

Özel eğitimde serbest zaman etkinlikleri için araç-gereç seçerken veya hazırlarken çocukların gelişim düzeyleri ve özür gruplarını göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir.

Özellikle görme engelli olan çocukların durumları diğer engel grubundaki ve normal çocuklardan farklılık gerektirmektedir. Çünkü normal çocuklar için hazırlanan, uygulanan

araç-gereç ve etkinlikler kör veya ileri derecede görme engelli çocuklar dışında, diğer engel gruplarında gelişim düzeyleri dikkate alınarak uygulanabilir. Ancak kör ve ileri derecede görme engeli olan çocuklar için bazı eğitici materyallerin özel olarak hazırlanmış olması gerekmektedir. Burada temel ilke çocukların dokunarak anlayabilmelerinin sağlanmasıdır. Örneğin, boyama resimlerinin veya kavramı çalışmalarının kabartma olarak hazırlanması, sayı kavramının Braille rakamları ile hazırlanması gibi.

2.1.3. Görme Engelliler İçin (Kör Ve İleri Derecede Görme Engeli Olanlar İçin) Eğitici Araç-Gereç Örnekleri

Etkinlik 1: Boyama Çalışmalarında Kullanılabilecek Resimler Hazırlama

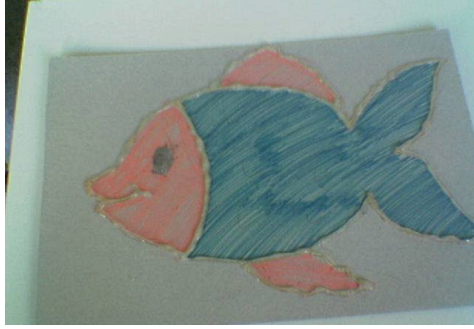
Eğitimci boya çalışmalarında kullanılabilecek resimleri (ev, çiçek, araba hayvan resimleri vb.) resim kâğıdına detaylara girmeden, ana hatlarıyla çizer. Sonra bu çizgilerin üzerinden silikon sıkarak geçer. Silikonun sıkıldığı gibi kalması, kesinlikle dağıtılmaması gerekir. Kuruduktan sonra çeşitli boya tekniklerini uygulamak üzere çocuklara verilir (suluboya, pastel veya mum boya, şeker boyası vb.).

Resim 2.17: Silikon ile çalışılmış bayrak resmi

Aynı çalışmada silikon yerine sıvı yapıştırıcı da kullanılabilir. Tüpte bulunan sıvı yapıştırıcılar çizgilerin üzerine sıkılır. Dağıtılmadan kurumaya bırakılır. İstenirse yapıştırıcının üzerine toz şeker serpilir ve kurumaya bırakılır. Daha pütürlü ve ilginç bir çalışma olacaktır.

Bu çalışma kör ve ileri derecede görme engelli çocuklara günlük yaşantıdaki nesnelere, varlıkları tanıtırken aynı zamanda boya çalışmalarını uygulama olanağı sunmaktadır.

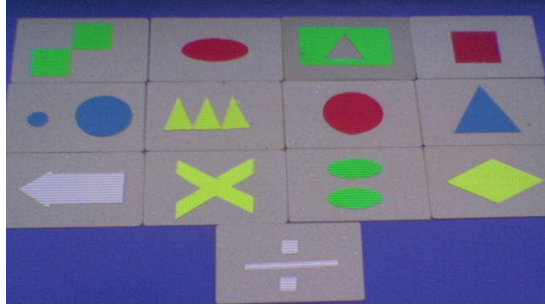
Resim 2.18: Kenarları yapıştırıcı ile belirlenmiş balık çalışması

Resim 2.19: Kenarları yapıştırıcı ile belirlenmiş çiçek çalışması

Etkinlik 2: Kavram Kartları Hazırlama

Mukavvadan 7–8 cm ebatlarında kare şeklinde kartlar hazırlanır. Bunların üzerine mukavva veya kartondan şekiller, figürler kesilip yapıştırılır. (Çocuklara verilmek istenen kavrama göre şekiller, hayvan figürleri vb.) resimlerin üzeri az görenler için canlı renklerde boyanır. Bu çalışma ile parça-bütün, eşleştirme, sıralama gibi pek çok kavramlar hazırlanabilir.

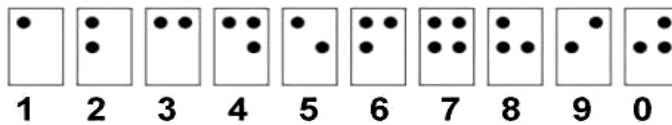

Resim 2.20: Kavram çalışması

Diğer engel grubundaki çocuklar ve engeli olmayan çocuklar için bu çalışma kartlara şekilleri çizip, boyayarak hazırlanır.

Etkinlik 3: Braille Rakamları

30x20 cm ebatlarında dikdörtgen sunta tahtası kestirilir. Üzerine renkli raptiye batırılarak Braille rakamları hazırlanır. Braille rakamlarının üstüne veya altına renkli keçeli ve tahta kalemleri ile normal rakamlar yazılır. Kör ve az görenlere rakamları tanıtmak için kullanılır.

Resim 2.21: Braille rakamları

Resim 2.22: Braille rakamları tablosu

Etkinlik 4: Hava Grafiği

Karton 60–70 cm çapında daire şeklinde kesilir. Çizgi ile altı eşit parçaya bölünür. Her bölüme hava durumlarını anlatan resimler çizilip boyanır. (Kar yağışlı, yağmurlu, güneşli vb.) Hazırlanan karton aynı ölçülerde kesilen mukavvanın üzerine yapıştırılır. Yine kartondan hazırlanan ok işareti ortaya raptiye ile tutturulur. O günkü hava durumuna göre ok işareti uygun bölüme getirilir. Hava grafiği üzerindeki resimler az gören veya kör çocuklar için detaya girmeden kabartma olarak hazırlanmalıdır. Aynı yöntemle mevsim grafiği de hazırlanabilir.

Resim 2.23: Hava grafiği

Serbest Zaman Etkinliklerini Özür Grubuna Göre Etkinlik Hazırlama

Serbest zaman etkinliklerini planlayıp özelliklerine uygun araç-gereç hazırlandıktan sonra çocukların gelişim düzeylerine ve özür grupları, dikkate alınarak, eğitimlerini destekleyecek olan serbest zaman etkinlikleri hazırlanmalıdır.

Yoğurma Maddeleri

Çocuklara, kâğıt hamuru, kil, talaş hamuru, renkli tuz seramiği veya seramik hamuru vb. büyük yuvarlak şekilde verilir. Hamura şekil vermek için merdaneler, plastik kalıplar, kapaklar gibi malzemeler verilir.

Kâğıt Çalışmaları

Resim 2.24: öğrenme yetersizliği olan çocukların yapmış olduğu kâğıt kesme çalışması

Farklı özelliklerdeki kâğıtlar, yapıştırıcı, makas, boya kalemleri hazır bulundurulur. Öğretmen çocukların amaç ve kazanımları doğrultusunda belirlediği tekniğe göre (kâğıt katlama, yuvarlama, yırtma-yapıştırma, kâğıt-kesme yapıştırma, kâğıt buruşturma) çocuklara rehberlik eder. Çocukların engel durumu ve derecesinin dikkate alınması önemlidir.

Resim 2.25: Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuğun yapmış olduğu kâğıt çalışması

Resim 2.26: Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuğun yapmış olduğu kâğıt çalışması

Etkinlik 5: Kâğıt Katlama Tekniği İle Yelpaze Yapımı

Çocuklar farklı özelliklerdeki kâğıtları kullanabilir veya pastel boya ile resim kâğıdının her iki yüzüne istedikleri resimleri çizeler. Kâğıt katlama tekniği kullanarak (bir ters bir düz) yaklaşık 2–3 cm aralıklarla kâğıdı katlar. Katlanmış olan kâğıdın tamamını alt kısımda ortadan birleştirip yelpazeyi oluşturacak şekilde yapıştırılır.

Boya Çalışmaları

Renkli suluboyalar, değişik kalınlıkta fırçalar, süngerler masalara yerleştirilir. Yanına değişik özelliklerde kâğıtta yerleştirilir. Eğitimci çocukların özür grubunu ve kazanımlarını dikkate alarak çocukları yönlendirir.

Eğitimci çocuklara boya çalışmasına başlamadan önce gerekli bilgileri vermelidir. Orta ve ağır zihinsel engelli çocuklar ve otistik çocukların çocuklara yönlendirmesi ve örnek vermesi gerekebilir. Diğer çocuklara örnek vermemelidir. Resim çalışmaları bittikten sonra çocuklardan yaptığı resimleri anlatması istenir. Ancak otistik çocuklar ve ağır zihinsel engelli çocukların anlatması beklenmemelidir. Yapılan resimler yayın tahtasında asılarak çocuğun çalışmasına önem verildiği gösterilmelidir. Tarih sırasına göre resimler incelenerek, çocuğun gelişimi hakkında bilgi toplanır. Boya çalışmaları uygularken öğretmen, artık malzemelerden yararlanabilir.

Özür grubundaki çocuklar için tüm boya çalışmaları teknikleri ve boyalar kullanılabilir. Eğitimci bireysel olarak her çocuğun özür derecesini göz önüne alarak boya çalışması tekniğini planlaması gerekir.

Resim 2.27

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların yapmış oldukları boya çalışması

Resim 2.28:

Artık Malzeme Çalışmaları

Resim 2.29

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların yapmış olduğu artık malzeme çalışması

Resim 2.30

Artık malzemeler, makarnalar, tuvalet kâğıdı ruloları, deniz taşları, kuru çiçekler, kâğıt tabaklar, bardaklar, yün parçaları vb. artık malzemeler ve yapıştırıcılar masalara yerleştirilir. Çocuklar istedikleri gibi bu malzemelerle çalışma yaparlar.

Etkinlik 6: Taşları Boyayarak Yapılan Artık Malzeme Çalışmaları

Çocukların önceden toplamış oldukları taş parçaları istedikleri biçimde farklı karakterler veya nesnelere benzeterak tutkallı suluboya ya da pastel boya ile boyayabilir. İsterse taşları istediği figürü oluşturacak şekilde mukavva veya tahta üzerine yapıştırarak bir bütün oluşturur veya taşı benzettiği nesneye göre boyayabilir. Örneğin yaş balığa benziyorsa balığa uygun görüntü oluşturur. Üstünü istediği malzemelerle süsler.

Etkinlik 7: Takı Tasarımı

Çocuklar portakal kabuklarını istediği takının özelliğine göre makasla keser veya eliyle kopartır. Bunları istediği renklere suluboya ile boyar. Her kabuğu kurşun kalem veya kürdan yardımıyla içinden ip geçecek şekilde deler. Öğretmen ipin ucunu şeffaf bant ile sararak sertleştirir. Böylece ipin deliklerinden geçmesi kolaylaşır. Çocuklar portakal kabuklarını ve aralarına boncuk, kumaş parçaları vb. ipe dizerek istediği takıyı yapar.

Öğretmen yardımıyla ipin iki ucunu birbirine bağlanır.

Özel eğitimde serbest zaman etkinliklerinde, eğitimci çocukların özür grubuna ve derecesine uygun olarak kendi yaratıcılığını da kullanarak, amaçlar ve kazanımlara göre etkinliklerini hazırlayıp uygular.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel Eğitimde özür gruplarına göre örnek serbest zaman etkinlikleri araştırınız. Seçtiğiniz bir özür grubuna uygun serbest zaman etkinliği örneği hazırlayınız ve hazırladığınız etkinliği uygulayınız. Özel Eğitimde serbest zaman etkinlikleri ile ilgili bulduğunuz örneklerden bir dosya oluşturunuz. Oluşturduğunuz dosyadaki etkinlikleri arkadaşlarınızın bulduğu etkinliklerle karşılaştırarak farklı etkinlikleri dosyanıza ekleyiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özür gruplarına uygun serbest zaman etkinliklerini inceleyiniz.	➤ Özel eğitim kurumunda uygulanan serbest zaman etkinliklerini gözlemleyiniz.
➤ Özür grubuna uygun serbest zaman etkinliklerini örneği planlayınız.	➤ Özür grubunun özelliklerine uygun titizlikle planlama yapınız.
➤ Belirlediğiniz özür grubuna uygun serbest zaman etkinliklerinin özelliklerine uygun araç gereçleri hazırlayınız.	➤ Araç-gereçler özür grubuna ve amacına uygun olmasına dikkat ediniz.
➤ Belirlediğiniz serbest zaman etkinliğini çocuklara uygulayınız.	➤ Belirlediğiniz etkinliği çocuklara uygularken sabırlı, hoşgörülü, samimi olunuz. İyi bir iletişim kurunuz.
➤ Planlayıp uyguladığınız etkinliğinizi sunu için bir rapor halinde hazırlayınız.	➤ Uygulama için yapmış olduğunuz ön hazırlıklarınızı uygulama aşamasını ve değerlendirme bölümünü gerekli düzenlemelerle dikkatli ve titiz bir çalışma yapınız.
➤ İnceleme aşamasında bulduğunuz etkinliklerden ve uyguladığınız etkinlikten oluşan bir dosya hazırlayınız.	➤ Araç-gereçleri ve uygulama aşamaları belirtilmiş, temiz ve düzenli olmasına dikkat ediniz.
➤ Hazırladığınız sunu raporunuzu ve dosyanızı sınıfta öğretmen ve arkadaşlarınızla paylaşınız. Etkinlikleri karşılaştırınız.	➤ Öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın fikirlerini alınız. Arkadaşlarınızın hazırladıklarıyla benzerliklerini ve farklılıkları objektif olarak karşılaştırınız.
➤ Farklı olan etkinlikleri dosyanıza ekleyiniz.	➤ Dikkatli ve düzenli çalışınız.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değişerek değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
1. Özür gruplarına uygun serbest zaman etkinliklerini incelediniz mi?		
2. Özür grubuna uygun serbest zaman etkinliği örneği planladınız mı?		
3. Belirlediğiniz özür grubuna uygun serbest zaman etkinliğinin araç gereçlerini hazırladınız mı?		
4. Belirlediğiniz serbest zaman etkinliğini çocuklara uyguladınız mı?		
5. Planlayıp, uyguladığınız etkinliğinizi sunu için bir rapor halinde hazırladınız mı?		
6. İnceleme aşamasında bulduğunuz etkinlikleri ve uyguladığınız etkinlikten oluşan bir dosya hazırladınız mı?		
7. Hazırladığınız dosyanızı ve sununuzu öğretmene arkadaşlarınızla paylaşıp arkadaşlarınızın etkinlikleri ile karşılaştırdınız mı?		
8. Farklı olan etkinlikleri dosyanıza eklediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda hayır şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgi ve becerileri aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz. Sorunların (D) Doğru ya da (Y) Yanlış olarak değerlendiriniz.

1. ( ) İlgili köşelerindeki malzemeler delici, batıcı gibi zarar verici özellikte olmamalı.
2. ( ) Görme engellilerde ilgi köşelerinin yerleri sürekli değiştirilmelidir.
3. ( ) Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmelidir.
4. ( ) Ağır zihinsel engeli olan çocuklarda bazen etkinliğin bir aşamasını gerçekleştirme çok uzun zaman alabilir.
5. ( ) Otistik çocuklara sanat etkinliklerinde örnek ve sözel yönerge verilmemelidir.
6. ( ) Eğitimci sanat etkinliklerini değerlendirirken çocukları kıyaslamalıdır.
7. ( ) Otistik çocukların yeni bir nesneyi koklayarak, yalayarak, parmaklarını üzerinde gezdirerek tanımaya çalıştıkları gözlenmiştir.
8. ( ) Artık malzeme çalışmaları ilgi köşesi etkinliklerinde yer alır.
9. ( ) Sanat etkinliklerinde sadece bir etkinlik planlanmalıdır.
10. ( ) Eğitici oyuncaklar basitten karmaşığa doğru hazırlanmış olmalıdır.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği kurşun kalem kullanarak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi yoğurma maddelerinin çocuklara sağladığı yararlar arasında yer almaz.
  - A) Hayal gücünü geliştirir.
  - B) Büyük kas gelişimini destekler.
  - C) Rahatlamasını sağlar.
  - D) Sosyal gelişimini destekler.
2. Çocuğa cinsel kimliğini kazandıran ve gelecekte üstlenecekleri rollere hazırlayan köşe hangisidir?
  - A) Blok köşesi
  - B) Fen-doğa köşesi
  - C) Kitap köşesi
  - D) Evcilik köşesi
3. Aşağıdakilerden hangisi en kolay hazırlanabilen ve en ekonomik yoğurma maddesidir?
  - A) Tuz seramiği
  - B) Macun
  - C) Kâğıt hamuru
  - D) Talaş hamuru
4. Aşağıdakilerden hangisi suluboya ile yapılan çalışmalarda yer almaz?
  - A) Sihirli boya
  - B) Kazıma resim
  - C) Damlatma
  - D) Üfleme
5. İlgi köşeleri hangi etkinlik grubu içinde yer alır?
  - A) Oyun etkinliği
  - B) Anadili etkinliği
  - C) Müzik etkinliği
  - D) Serbest zaman etkinliği

Aşağıdaki boş bırakılan yerlere uygun olan seçeneği yazınız.

6. Çocukların yaptıkları resimler.....gelişimin bir göstergesi olmaktadır.
- A) Sosyal
B) Zihinsel
C) Büyük kas
D) Dil
7. ....köşesi çocukların bilimsel ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Gözlem yeteneği geliştirir.
- A) Kukla
B) Evcilik
C) Kostüm ve aksesuar
D) Fen-doğa
8. Sanat etkinlikleri kör ve az gören çocuklarda .....duyusunun ve .....işbirliğinin gelişimini destekler.
- A) İşitme/el-göz
B) Koklama/kulak/göz
C) Dokunma/kulak-el
D) Hiçbiri
9. Sihirli boya tekniğinde.....ve .....boyalar kullanılır.
- A) Pastel/sulu
B) Yağlı/sulu
C) Mum/pastel
D) Hepsi
10. Otistik ve zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların eğitiminde.....ölçülerek başlanır.
- A) Boyları
B) Kiloları
C) Performansları
D) Görme keskinliği
11. Şeker boyası.....boya ile yapılır.
- A) Kuru
B) Sulu
C) Pastel
D) Mum

12. Kostüm ve aksesuar köşesi.....köşesinin yanında yer almalıdır.

- A) Evcilik
- B) Blok
- C) Müzik
- D) Kitap

13. Yoğurma maddeleri ile çalışma.....etkinliklerinin içinde yer alır.

- A) İlgı köşeleri
- B) Müzik
- C) Oyun
- D) Sanat

Aşağıdaki soruları (D) doğru ya da (Y) yanlış olarak değerlendiriniz.

14. ( ) Sebze baskıları çocukların yaratıcılığını destekleyen çalışmalardır.

15. ( ) Görme engellilerde kullanılan materyaller kabartma şeklinde hazırlanmalıdır.

16. ( ) Otistik çocukların iletişim becerileri gelişmiştir.

17. ( ) Öğretmen sanat etkinliklerinde çalışması güzel olan çocukları arkadaşlarına örnek göstermelidir.

18. ( ) Müzik köşesi çocukların yeteneklerinin gelişiminde etkilidir.

19. ( ) Masa oyuncakları ile oynayan çocuklara öğretmen sürekli yardım etmelidir.

20. ( ) Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programı hazırlanmalıdır.

21. ( ) Serbest zaman etkinliklerinde çocuklar tamamen başıboş bırakılmalıdır.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	Y
8	Y
9	D
10	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	Y
7	D
8	Y
9	Y
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	A
4	B
5	D
6	B
7	D
8	C
9	A
10	C
11	B
12	A
13	D
14	Y
15	D
16	Y
17	Y
18	D
19	Y
20	D
21	Y

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- ARAL Neriman, Adalet Kandır, Münevver Can Yaşar, **Okulöncesi Eğitim 1**, Ya-pa Yayınları, İstanbul, 2001.
- KANTARCIOĞLU, Selçuk, **Anaokulunda Eğitim**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1984.
- MACAROĞLU, Akgül Esra, **Fen ve Doğa Etkinlikleri**, Morpa Yayınları, İstanbul, 2003.
- OĞUZKAN, Şükran, Özgür Demiral, Gülseren Tür, **Okulöncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri**, Ya-pa Yayınları, İstanbul, 2001.
- SUKAN, Zafer, **Okulöncesi Etkinlikleri**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993.

KAYNAKÇA

- ABACI, Oya, **Görsel Sanat Eğitimi**, Morpa Yayınları, İstanbul, 2000.
- ARAL, Neriman, Adalet Kandır, Münevver Can Yaşar, **Okulöncesi Eğitim 1**, Ya-pa Yayınları, İstanbul, 2001.
- ATAMAN, Ayşegül (Editör), **Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- **Bediloy Eğitim Araçları**, 2005–2006 Ürün Katoloğu, İstanbul.
- KANTARCIOĞLU, Selçuk, **Anaokulunda Eğitim**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1984.
- MACAROĞLU, Akgül Esra, **Fen ve Doğa Etkinlikleri**, Morpa Yayınları, İstanbul, 2003.
- MEB, **Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2002.
- MEB, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, **Metge Modülleri**, Ankara, 1995.
- MEB, **Megep Modülleri**, Ankara, 2006.
- OĞUZKAN, Şükran, Emine Tezcan, Gülseren Tür, Özgür Demiral, **Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri ve Eğitici Oyuncaklar**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1987.
- OĞUZKAN, Şükran, Özgür Demiral, Gülseren Tür, **Okulöncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri**, Ya-pa Yayınları, İstanbul, 2001.
- **Okemos Eğitim Araçları**, İstanbul.
- SERT, Sergül, **Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri**, Morpa Yayınları, İstanbul, 2006.
- SUKAN, Zafer, **Okulöncesi Etkinlikleri**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993.
- YAVUZER, Haluk, **Resimleriyle Çocuk**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1992.